

Publieksmonitor Klimaat en Energie 2021

Rapportage

MSc. Rebecca van der Grient

Drs. Bram van der Lelij

M211287

1 september 2021

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

motivation
insights and strategy

Inhoudsopgave

Achtergrond	3
Conclusies en samenvatting	6
Methode en opzet	14
Resultaten	16
Leeswijzer	17
H1 Kennis en houding tegenover klimaatverandering en energietransitie	18
1.1 Perceptie van klimaatverandering en het tegengaan daarvan	18
1.2 Verantwoordelijkheid van actoren	23
1.3 Perceptie eigen rol burger	25
1.4 Informatiebehoefte	28
H2 Gedrag, motivaties, triggers en barrières en de invloed van corona	31
2.1 Gedrag, motivaties, triggers en barrières	31
2.2 Ervaren veranderingen in huishouden sinds de corona-uitbraak	43
H3 Energie installaties en burgerparticipatie	45
3.1 Draagvlak voor wonen nabij energie-installaties	45
3.2 Participatie in nieuwe energieprojecten	51
Bijlagen	57

Achtergrond

Achtergrond

In opdracht van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (hierna: EZK) heeft Motivaction International B.V. een onderzoek uitgevoerd onder Nederlandse burgers naar hun kennis, houding en gedrag op het gebied van de klimaat- en energietransitie.

De klimaat- en energietransitie vraagt om een ingrijpende maatschappelijke transitie: de wijze waarop we leven zal met de overstap naar duurzame energie gaan veranderen en vraagt van iedereen ander gedrag. Daarom voert EZK elke twee jaar een onderzoek uit om te monitoren hoe de klimaatopgave en bijbehorende maatregelen in de samenleving worden beleefd. In 2019 heeft Motivaction voor EZK onderzocht hoe burgers de transitie op dat moment beleven en nu is er behoefte aan een vervolgmeting binnen deze Publieksmonitor Klimaat en Energie. De resultaten worden gebruikt om de communicatiestrategie aan te scherpen of bij te sturen, bijvoorbeeld voor de campagne “Iedereen Doet Wat”.

Onderzoeksdoelstelling en hoofdvragen

De **doelstelling** voor het onderzoek is als volgt geformuleerd:

Inzicht krijgen in de actuele beleving van de transitie op het gebied van klimaat en energie bij burgers. Op basis daarvan geven we het ministerie van EZK en andere betrokken ministeries concrete aanknopingspunten voor doelgroepencommunicatie en gedragsbeïnvloeding.

Bijbehorende **hoofdvragen** voor het onderzoek zijn:

- Hoe sterk is momenteel het klimaatbewustzijn bij burgers?
- Hoe staan zij tegenover klimaatbeleid door de overheid?
- Hoe ver denken zij dat Nederland al is met de energietransitie?
- In hoeverre vinden zij diverse actoren verantwoordelijk voor het tegengaan van klimaatverandering?
- In hoeverre zien zij een handelingsperspectief voor zichzelf en zijn zij gemotiveerd een bijdrage te leveren?
- Welke stappen hebben zij al gezet om te verduurzamen, welke zijn zij nog bereid te zetten en welke motivaties en factoren (triggers en barrières) kunnen daar invloed op hebben?
- Welke impact heeft de coronapandemie op factoren die van invloed kunnen zijn op verduurzamingsgedrag?
- Hoe ervaren burgers energie-installaties in hun omgeving en in hoeverre willen ze daarin participeren?
- Welke informatiebehoeften hebben zij op het gebied van duurzaamheid?
- Welke ontwikkelingen doen zich voor ten opzichte van 2019?
- Welke verschillen zijn er er tussen diverse subgroepen in de bevolking?

Conclusies en samenvatting

Belangrijkste inzichten uit het onderzoek

Belangrijkste inzichten van 2021

Nederlanders zijn overwegend positief dat de overheid maatregelen neemt om klimaatverandering tegen te gaan. Verantwoordelijkheid voor het tegengaan van klimaatverandering wordt vooral gelegd bij de overheid en grote bedrijven.

Nederlanders beseffen dat zij (ook) een rol hebben in de energietransitie en een duurzamere samenleving, maar pakken deze rol (nog) niet altijd op.

Zes op de tien Nederlanders zijn geïnteresseerd in informatie over duurzaamheid. Bijvoorbeeld hoe zij maatregelen kunnen bekostigen en welke keuzes zij het beste kunnen maken in hun persoonlijke situatie.

De participatiebereidheid is hoger bij energieprojecten in de directe omgeving. Omwonenden van nieuwe energieprojecten willen vaak actieve inspraak hebben en kunnen mee beslissen over energieprojecten.

Opvallendste uitkomsten in vergelijking met 2019

Ondanks een gelijkblijvende klimaatbewustzijn en motivatie voor duurzaam gedrag voeren Nederlanders een aantal klimaatvriendelijke gedragingen vaker uit dan in 2019. Nederlanders hebben vaker LED-lampen, isolatieglas, spouwmuurisolatie, zonnepanelen en radiatorfolie geplaatst en rijden vaker in een elektrische auto.

Nederlanders beseffen iets vaker dat Nederland niet in de Europese voorhoede zit wat betreft het terugdringen van klimaatverandering

Nederlanders staan minder open voor het plaatsen van zonneweides en windparken in hun omgeving.

Conclusies en samenvatting

Zeven op de tien Nederlanders zien de mens (deels) als oorzaak van klimaatverandering en zes op de tien hebben klimaatzorgen

Driekwart van de Nederlanders (74%) is van mening dat we te maken hebben met een veranderend klimaat. 69% van alle Nederlanders wijst de mens aan als (mede)verantwoordelijke voor het veranderende klimaat.

Het veranderende klimaat leidt bij een kleine meerderheid tot zorgen over de huidige toestand van het klimaat (57%) en de wereld die we achterlaten voor toekomstige generaties (59%). In de afgelopen twee jaar zijn deze zorgen stabiel gebleven. Ook het geloof dat we nog op tijd zijn om iets te doen tegen klimaatverandering is stabiel gebleven. Nederlanders denken hier verdeeld over: 38% denkt dat we nog op tijd zijn, 18% denkt van niet en 44% twijfelt of heeft geen mening.

Nederlanders hebben een realistischer beeld van de positie van Nederland ten opzichte van andere Europese landen als het gaat om het behalen van de klimaatdoelen

Hoewel er geen verandering te zien is in de bezorgdheid over klimaatverandering, zien we wel dat er een meer realistischer besef is onder Nederlanders als het gaat om hoe Nederland het doet met het behalen van haar doelen om klimaatverandering aan te pakken. Waar in 2019 een kwart

van de Nederlanders Nederland in de voorhoede plaatste van Europese landen op het gebied van terugdringen van CO₂-uitstoot, is dat in 2021 gedaald naar 17%. Nu zet een kwart Nederland in de achterhoede (tegen 21% in 2019). De grootste groep denkt echter nog dat Nederland in de middenmoot zit van Europese landen.

Het aandeel duurzame energieverbruik wordt (nog steeds) overschat

Hoewel Nederlanders een realistischer beeld hebben van hoe goed Nederland Europees gezien presteert, zijn zij nog (te) optimistisch. Dit is ook terug te zien in het beeld dat Nederlanders hebben van het energieverbruik in Nederland. Nederlanders schatten dat 26% van het totale energieverbruik afkomstig is van duurzame energie. Het CBS berekende dat 11,1%* van het totale energieverbruik in 2020 duurzame energie was. Een stuk lager dus dan wat Nederlanders denken. De inschatting van het aandeel duurzame energie is gelijk aan 2019. Ook toen dachten Nederlanders dat 26% van het totale energieverbruik afkomstig is van duurzame energie.

* [11 procent energieverbruik in 2020 afkomstig uit hernieuwbare bronnen \(cbs.nl\)](https://www.cbs.nl/nl-nl/onderzoek-en-publicaties/2021/energie/11-procent-energieverbruik-in-2020-afkomstig-uit-hernieuwbare-bronnen)

Conclusies en samenvatting

Nederlanders zijn overwegend positief dat de overheid maatregelen neemt tegen klimaatverandering, maar zijn verdeeld of de kosten opwegen tegen de opbrengsten

De helft van de Nederlanders (50%) waardeert het dat de overheid - los van het huidige beleid - maatregelen neemt om klimaatverandering tegen te gaan. Een kleine minderheid (14%) staat hier niet achter en 36% is neutraal of heeft geen mening hierover. Deze houding is in de afgelopen twee jaar niet veranderd.

Ruim vier op de tien (45%) menen dat de opbrengsten van het klimaatbeleid ten minste opwegen tegen de kosten. Opbrengsten van het klimaatbeleid zijn volgens hen: minder milieuvervuiling (72%), betere luchtkwaliteit (71%), beperkte schade door droogte of wateroverlast (65%) en dat het Nederland economische kansen biedt zoals banen (36%). Vier op de tien (40%) vinden dat de kosten van klimaatbeleid hoger zijn dan de opbrengsten.

Verantwoordelijkheid voor het tegengaan van klimaatverandering vooral gelegd bij grote bedrijven en de overheid

De verantwoordelijkheid voor het tegengaan van klimaatverandering ligt volgens Nederlanders met name bij grote bedrijven (70%) en de overheid (66%). In mindere mate vinden zij dat kleine en middelgrote bedrijven verantwoordelijk zijn (42%) of burgers zelf (37%). Nederlanders wijzen zichzelf als minst verantwoordelijke aan voor het tegengaan van klimaatverandering (31%). Deze verdeling van verantwoordelijkheden is grotendeels gelijk aan 2019. Alleen het MKB wordt nu in iets mindere mate als *zeer of een beetje* verantwoordelijk gezien (gedaald van 89% naar 84%).

Nederlanders zijn op de hoogte dat zij zelf ook een rol kunnen hebben in het tegengaan van klimaatverandering

Hoewel Nederlanders zichzelf niet als (meest) verantwoordelijke partij zien, is er wel een breed gedeeld bewustzijn dat zij zelf een rol (kunnen) hebben in het tegengaan van klimaatverandering. Een meerderheid denkt dat zij een bijdrage kunnen leveren aan een duurzamere samenleving (63%) en dat keuzes die zij maken in energieverbruik helpen om klimaatverandering tegen te gaan (58%). Een kleine minderheid heeft geen idee wat zij kunnen doen tegen klimaatverandering (14%).

Conclusies en samenvatting

Het lukt Nederlanders (nog steeds) niet om hun eigen rol te omarmen

Het besef dat men zelf iets kan doen om klimaatverandering tegen te gaan is breed gedeeld, maar Nederlanders voelen zich lang niet altijd verantwoordelijk om keuzes te maken. Vier op de tien (41%) voelen zich verantwoordelijk voor de uitstoot van CO2 en een kwart (25%) niet. 34% staat hier meer neutraal in of heeft er geen mening over. Verder geven vier op de tien Nederlanders (40%) aan dat duurzaamheid een belangrijke rol speelt in de keuzes die ze maken. Een vijfde (18%) geeft aan dat duurzaamheid geen rol speelt voor hen en 42% heeft een neutrale houding of geen mening. Op deze punten is er niets veranderd ten opzichte van 2019.

Een derde is (zeer) gemotiveerd om duurzame keuzes te maken

Ook de algemene motivatie om - binnen ieders mogelijkheden - keuzes te maken die helpen om klimaatverandering tegen te gaan, is gelijk aan 2019. Nog steeds voelt ongeveer een derde (34%) zich (zeer) gemotiveerd om - binnen hun mogelijkheden - deze keuzes te maken en 23% juist (helemaal) niet of slechts in kleine mate. 43% staat hier meer neutraal in of heeft er geen uitgesproken mening over.

Nederlanders laten meer klimaatvriendelijke gedragingen zien

In dit onderzoek is een [aantal klimaatvriendelijke gedragingen](#) uitgevraagd: maatregelen die iemand kan nemen of gedrag dat iemand kan uitvoeren, die kunnen helpen om klimaatverandering tegen te gaan (zoals het nemen van zonnepanelen of vaker fietsen naar het werk). Hoewel de algemene motivatie in de bevolking om - binnen hun mogelijkheden - duurzame keuzes te maken gelijk is gebleven, voeren Nederlanders meer klimaatvriendelijk gedrag uit in vergelijking met 2019.

Zo hebben Nederlanders vaker in (sommige) ruimtes LED-lampen hangen (gestegen van 86% naar 89%), isolatieglas genomen (gestegen van 54% naar 58%) en/of radiatorfolie genomen (gestegen van 22% naar 26%). Daarnaast geven meer Nederlanders aan dat zij spouwmuurisolatie hebben (gestegen van 38% naar 41%) en zonnepanelen (gestegen van 19% naar 27%). Ook geven meer Nederlanders aan dat zij wel eens in een elektrische auto rijden (gestegen van 5% naar 8%)*.

Deze toename van een aantal klimaatvriendelijke gedragingen komt dus niet door toegenomen motivatie om duurzame keuzes te maken, want die zijn juist stabiel gebleven. Lagere aanschafkosten en kostenbesparing (zoals een lagere energierekening) zijn vaak genoemde voorwaarden om over te gaan tot specifieke opties voor klimaatvriendelijke gedrag. Als redenen dat mensen een maatregel nog niet hebben, noemen zij onder meer dat hun woning niet van henzelf is (zij huren) of financiële redenen.

*Er is hier niet naar bezit gevraagd, maar enkel of men wel eens in een elektrische auto rijdt.

Conclusies en samenvatting

Motivatie onder achterblijvers voor enkele klimaatvriendelijke gedragingen is afgenomen

Aan Nederlanders die bepaalde klimaatvriendelijke maatregelen nog niet (volledig) hebben genomen of die bepaalde klimaatvriendelijke gedragingen nog niet (volledig) uitvoeren, is gevraagd naar hun motivatie om deze uit te gaan voeren als dat binnen hun mogelijkheden zou liggen. In vergelijking met 2019 is deze motivatie voor een aantal gedragsopties gedaald, namelijk het nemen van een warmtepomp, zonnepanelen, spouwmuurisolatie of dakisolatie. Een logische verklaring hiervoor is dat naarmate meer gemotiveerde mensen dit gedrag gaan uitvoeren, de groep die achterblijft juist uit relatief veel ongemotiveerden zal bestaan ('wet van de communicerende vaten').

Volgens de actuele wetenschappelijke gedragskennis zou overigens ook een tegengesteld effect verwacht kunnen worden: naarmate meer mensen bepaald gedrag uitvoeren, zullen anderen dat voorbeeld volgen. Kennelijk is dit effect (nog) niet zo sterk geweest dat het tot een hogere motivatie van achterblijvers voor deze specifieke gedragsopties heeft geleid.

Kleine meerderheid heeft behoefte aan informatie over duurzaamheid

Een kleine meerderheid van de Nederlanders (58%) is geïnteresseerd in informatie over duurzaamheid. Zij willen met name informatie over subsidiemogelijkheden (29%), inzicht in kosten om duurzamer te leven (28%), persoonlijk advies op maat (27%), tips en adviezen voor een duurzamer leven (26%) en inzicht in voor- en nadelen van maatregelen om duurzamer te leven (26%). Deze informatie ontvangen ze het liefst van hun gemeente (47%), de Rijksoverheid (37%) en voorlichtings- of belangenorganisaties (32%). In mindere mate willen ze informatie van hun provincie (22%), kennisinstellingen (20%) en bedrijven (14%).

Vier op de tien Nederlanders zijn bekend met de campagne "Iedereen Doet Wat"

Om Nederlanders te helpen heeft de Rijksoverheid een campagne gestart om informatie en handvatten te geven om zelf duurzame maatregelen te nemen, de 'Iedereen Doet Wat'-campagne. Vier op de tien Nederlanders (40%) zijn bekend met deze campagne: 26% heeft van de campagne gehoord, 9% heeft zich in de informatie (van de campagne) verdiept en 5% is naar aanleiding van de campagne aan de slag gegaan. De helft (49%) geeft aan dat zij niet van de campagne hebben gehoord en 11% kan zich niet herinneren of zij van de campagne gehoord hebben.

Conclusies en samenvatting

Nederlanders ervaren veranderingen in hun gedrag en huishoudelijke zaken sinds de corona-uitbraak, maar verwachten wel dat het leven weer terug gaat naar het 'oude normaal' als de pandemie voorbij is

Aan Nederlanders is gevraagd of zij sinds de corona uitbraak in maart 2020 verandering merken in een aantal onderwerpen aangaande hun huishouden. De meeste Nederlanders geven aan dat zij geen verandering ervaren. Een aantal Nederlanders ervaart dat zij vaker thuiswerken (27%), meer energie verbruiken (27%), meer belang hechten aan wooncomfort (24%), meer motivatie hebben om te klussen aan hun woning (19%) en meer zorgen hebben om klimaatverandering (18%). De meeste Nederlanders verwachten dat het leven weer terug gaat naar het 'oude normaal' als de coronapandemie voorbij is.

Mogelijk verklaren de ervaring van meer thuiswerken, een hogere energierekening en toegenomen waardering van wooncomfort de eerder vermelde toename in een aantal klimaatvriendelijke gedragingen.

Kerncentrales meest hinderlijk, wind- en zoninstallaties even hinderlijk als hoogspanningsnetten

Kerncentrales worden door 56% van de omwonenden (woont binnen een straal van 10 km van de installatie) als hinderlijk ervaren. Dat is ongeveer 4% van alle Nederlanders. In vergelijking met andere installaties ervaren omwonenden van kerncentrales gemiddeld genomen de meeste hinder, gevolgd door gaswinningslocaties en gas- en kolencentrales.

45% van de Nederlanders geeft aan in de buurt van een windmolen te wonen, 29% woont nabij een windmolenpark en 29% woont nabij een zonneweide. Windmolens en zonneweides worden door omwonenden als even hinderlijk ervaren als hoogspanningsnetten (46% van de Nederlanders geeft aan nabij een hoogspanningsnet te wonen).

Aan respondenten die binnen een straal van 10 kilometer wonen van een voorziening én die enige tot ernstige mate van hinder ondervinden van de voorziening is gevraagd wat voor soort hinder of schade zij ondervinden. Van (losse) windmolens ervaart men vooral hinder in de vorm van slecht of lelijk uitzicht (52%), van zonnepanelen vooral hinderlijke lichtreflectie (31%)¹.

¹ Omwonenden van kerncentrales ervaren de meeste hinder. Vanwege het lage aantal waarnemingen is het soort hinder niet gespecificeerd in dit rapport.

Conclusies en samenvatting

Nieuwe energie-installaties acceptabel als aan voorwaarden van omwonenden wordt voldaan, maar draagvlak wel gedaald t.o.v. 2019

Het draagvlak voor nieuwe energie-installaties in de directe woonomgeving is ten opzichte van 2019 afgenomen. Nederlanders staan een stuk minder open voor het plaatsen van zonnepanelen (gedaald van 47% naar 37%) en windmolenparken (gedaald van 30% naar 23%). Echter, negen op de tien (89%) geven aan dat zij het onder bepaalde voorwaarden wel acceptabel zouden vinden als energie-installaties geplaatst worden in hun omgeving. Het belangrijkste is dat nieuwe installaties geen gezondheidsschade (53%) en geen hinder (48%) opleveren. Ook helpt het voor de acceptatie als installaties bijdragen aan meer duurzame energie (32%), geen daling in de woningwaarde geven (31%) en bewoners mede kunnen bepalen waar de installaties komen (24%).

Belangrijkste voorwaarden voor participatie is dat het directe leefomgeving raakt en vooraf duidelijk is wat voor invloed men heeft

Driekwart van de Nederlanders wil zelf (misschien) betrokken worden bij keuzes rondom nieuwe energie-installaties. De participatiebehoefte is groter als het de eigen omgeving betreft in plaats van landelijk beleid. Ook is er op lokaal niveau meer behoefte aan (inter)actieve wijzen van burgerparticipatie: bewoners vinden het dan minder vaak voldoende om alleen geïnformeerd te worden en willen vaker ook een mening geven, meedenken en vooral meebeslissen. De belangrijkste voorwaarden die men aan participatie verbindt zijn dat het de eigen leefomgeving raakt en vooraf duidelijk is wat voor invloed men heeft.

A man in a dark blue suit and sunglasses is riding a bicycle away from the camera on a city street. The street is lined with parked bicycles and cars, and there are buildings and trees in the background. A green semi-transparent banner is overlaid across the middle of the image.

Methode en opzet

Methode en opzet

Doelgroep, steekproef en representativiteit

Het onderzoek is online uitgevoerd onder het ISO-26362-gecertificeerde panel van Motivaction: Stempunt. Voor het onderzoek hebben we een representatieve steekproef getrokken van n=2.452 Nederlanders tussen 18 en 80 jaar. De steekproef is na statistische weging representatief voor opleiding, leeftijd, geslacht, regio (Nielsen), sociaal milieu (segmenten van de bevolking met een eigen waardenoriëntatie en kijk op het dagelijks leven) en combinaties tussen deze kenmerken. Als ijkbestand zijn we uitgegaan van de Gouden Standaard van het CBS, en voor de verdeling van waardenoriëntaties onze eigen tweejaarlijkse schriftelijke Mentality-metingen.

Vragenlijst, dataverzameling en veldwerkperiode

De vragenlijst is in samenwerking met betrokkenen bij EZK opgesteld. Het onderzoek is uitgevoerd door middel van een online vragenlijst van ruim 60 vragen. Om de belasting voor de respondent niet te zwaar te maken, zijn de vragen over twee groepen verdeeld. Groep A bestaat uit 1.231 deelnemers en groep B bestaat uit 1.221 deelnemers. In grafieken en tabellen is aangegeven aan welke groep de specifieke vraag is gesteld. Een deel van de vragen is aan beide groepen gesteld. Bij grafieken en tabellen staat dan aangegeven dat de vraag aan 'allen' is voorgelegd.

De beide groepen vormen zelf ook een representatieve afspiegeling van de Nederlandse samenleving en zijn beide gewogen zoals hierboven beschreven. Het veldwerk is uitgevoerd tussen 29 juni en 8 juli 2021. Het veldwerk vond dus plaats net voor de watersnoodramp in Limburg van halverwege juli 2021.

An aerial photograph of a coastal urban development project. In the foreground, a large, curved solar farm with rows of blue photovoltaic panels is situated next to a green space. A multi-lane highway with a roundabout interchange is visible at the bottom. The middle ground shows a dense residential area with multi-story brick buildings. To the right, a large body of water, likely a bay or harbor, is visible, with a small island in the distance. The sky is clear and blue, and the overall scene is bathed in the warm light of late afternoon or early morning.

Resultaten

Het rapport bestaat uit vier delen. Hoofdstuk 1 betreft de kennis van en houding tegenover klimaatverandering en de energietransitie. Dit hoofdstuk gaat eerst in op de percepties van Nederlanders ten aanzien van klimaatverandering en de energietransitie (H1.1). Vervolgens wordt kort besproken hoe Nederlanders er over denken dat de overheid maatregelen neemt om klimaatverandering tegen te gaan en in welke mate verschillende partijen verantwoordelijk zijn voor het tegengaan van maatregelen (H1.2). In hoofdstuk 1.3 behandelen we hoe de burger zijn eigen rol ziet om een bijdrage te leveren aan de energietransitie. Hoofdstuk 1 wordt afgesloten met een paragraaf over informatiebehoefte rondom duurzaamheid (H1.4). In hoofdstuk 2 gaan we in op gedrag van burgers. We tonen welke duurzame maatregelen of gedragingen Nederlanders hebben of doen, waarom ze deze nog niet hebben en wat hun zou kunnen helpen om de maatregel te nemen of het gedrag uit te voeren (H2.1). We sluiten het hoofdstuk af met ervaren veranderingen in het huishouden sinds de corona-uitbraak (H2.2). In het derde hoofdstuk staan energie-installaties en burgerparticipatie centraal. We starten het hoofdstuk met de ervaren hinder van verschillende energie-installaties en onder welke voorwaarden nieuwe energie-installaties in de directe woonomgeving geplaatst zouden mogen worden (H3.1). Daarna gaan we in op participatie in nieuwe energieprojecten: wanneer wil men betrokken worden, op welk niveau, op welke manier en onder welke voorwaarden (H3.2). In het laatste hoofdstuk (H4) worden verschillende doelgroepen beschreven.

In dit rapport staan de resultaten van 2021 centraal. De resultaten worden visueel getoond in grafieken en tabellen en tekstueel toegelicht en geduid. Boven de grafieken staat aan wie de vragen zijn gesteld (soms is een vraag bijvoorbeeld alleen gesteld aan een subgroep Nederlanders die een bepaalde gedragsoptie nog niet uitvoert). In veel gevallen is een vraag alleen aan 'Groep A' of 'Groep B' gesteld; beide groepen betreffen Nederlanders van 18 tot 80 jaar (zie methode en opzet voor een toelichting van deze groepen).

Dit onderzoek is grotendeels een herhaling van de Publieksmonitor Klimaat en Energie 2021. In het rapport is daarom aandacht besteed aan verschillen tussen 2019 en 2021. In kleur of met pijltjes is bij de resultaten van 2021 aangegeven als resultaten in 2021 significant hoger of lager zijn dan in 2019. In tekst wordt kort de vergelijking beschreven met 2019. De vergelijking staat tekstueel in de grijze blokken (zie het voorbeeld hieronder).

Vergelijking 2019 en 2021

Geaggregeerde percentages (bijvoorbeeld de som van de percentages 'Heel belangrijk' en 'Belangrijk') die in de tekst genoemd worden, kunnen soms iets (1 procentpunt) afwijken van de som van de onderliggende percentages in de grafiek. Dit komt door afrondingsverschillen.

H1 Kennis en houding tegenover klimaatverandering en energietransitie

1.1 Perceptie van klimaatverandering en het
tegengaan daarvan

1.2 Verantwoordelijkheid van actoren

1.3 Perceptie eigen rol van de burger

1.4 Informatiebehoefte

De mens is volgens de meeste Nederlanders (deels) verantwoordelijk voor klimaatverandering

Driekwart van de Nederlanders (74%) is van mening dat we te maken hebben met klimaatverandering. Binnen deze groep denkt bijna iedereen (94%) dat klimaatverandering deels of volledig door de mens komt.

- Van *alle* Nederlanders gelooft 42% dat klimaatverandering deels en 27% dat het volledig door de mens komt. Dat is dus 69% van alle Nederlanders.

Een op de vijf (21%) weet niet zeker of er sprake is van klimaatverandering en 5% denkt dat er geen klimaatverandering is.

In de afgelopen twee jaar is er geen verandering geweest in het beeld dat Nederlanders hebben van klimaatverandering. In gelijke mate zijn er erkenners, twijfelaars en ontkenners. Verder is er binnen de groep erkenners geen verandering in de mate waarin klimaatverandering wordt toegeschreven aan de mens.

Tegenwoordig wordt veel gesproken over klimaatverandering. Hoe denk jij hierover? En in hoeverre denk jij dat de mens hier iets mee te maken heeft? (Basis: groep A, n=1.231)

5%

Er is geen klimaatverandering

21%

Ik weet niet of er klimaatverandering is

74%

Er is klimaatverandering

1%

Klimaatverandering komt niet door toedoen van de mens

5%

Ik weet niet of klimaatverandering door toedoen van de mens komt

57%

Klimaatverandering komt deels door toedoen van de mens

36%

Klimaatverandering komt volledig door toedoen van de mens

Kleine meerderheid maakt zich zorgen over het (veranderende) klimaat

Een kleine meerderheid van de Nederlandse bevolking maakt zich (veel) zorgen over klimaatverandering. Zij geven aan dat zij zich zorgen maken over de wereld die wij achterlaten voor toekomstige generaties (59%), over de huidige toestand van het klimaat (57%). Circa een kwart (23%) geeft aan zich geen zorgen te maken over de opwarming van de aarde.

Nederlanders zijn tamelijk verdeeld over de vraag of we nog op tijd zijn om iets te doen tegen klimaatverandering: 39% denkt van wel, 18% denkt van niet en 44% twijfelt of heeft geen mening.

In vergelijking met 2019 zien we geen veranderingen in de mate waarin Nederlanders zich zorgen maken over het klimaat, de klimaatverandering en de opwarming van de aarde.

Kun je per stelling aangeven in hoeverre je het er mee eens of oneens bent?

(Basis: groep A, n=1.231)

Ik maak mij zorgen over de wereld die wij achterlaten aan toekomstige generaties als we de klimaatproblematiek niet aanpakken

Ik maak mij zorgen over de huidige toestand van het klimaat

Ik denk dat we nog op tijd zijn om iets te doen tegen klimaatverandering

Ik maak mij geen zorgen over de opwarming van de aarde

■ Zeer mee oneens

■ Niet mee eens, niet mee oneens

■ Zeer mee eens

■ Mee oneens

■ Mee eens

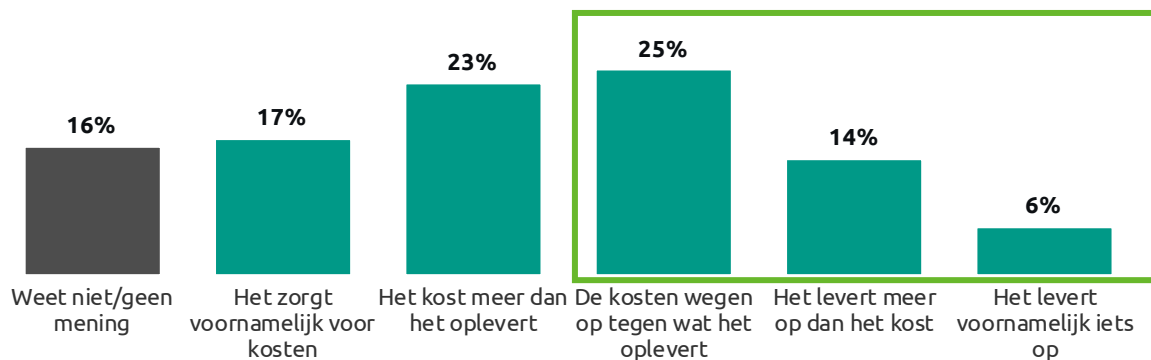
■ Weet niet/geen mening

Ruim vier op de tien menen dat opbrengsten klimaatbeleid tenminste opwegen tegen kosten

Vier op de tien Nederlanders (40%) menen dat maatregelen om klimaatverandering tegen te gaan (vooral) voor kosten zorgen. 45% van de Nederlanders denkt juist dat maatregelen ten minste opwegen tegen de kosten of juist meer opleveren dan dat zij kosten. Volgens deze groep Nederlanders zorgen maatregelen voor minder milieuvervuiling (72%), een betere luchtkwaliteit (71%), beperken ze schade zoals droogte of wateroverlast (65%) en bieden ze economische kansen (zoals meer banen) (36%).

De mate waarin Nederlanders het idee hebben dat maatregelen Nederland iets kosten of iets opleveren is vrijwel gelijk gebleven aan 2019. Onder de groep Nederlanders die gelooft dat maatregelen ten minste opwegen tegen de kosten wordt *vaker* genoemd dat maatregelen milieuvervuiling verminderen (gestegen van 65% in 2019 naar 72%). Teruggerekend naar de gehele bevolking is dat een stijging van 27% naar 32%.

Denk je dat maatregelen om klimaatverandering tegen te gaan vooral iets kosten of vooral iets opleveren voor Nederland?
(Basis: groep A, n=1.231)

Je denkt dat de maatregelen om klimaatverandering tegen te gaan Nederland (ook) iets opleveren. Waar denk je aan?
Meerdere antwoorden mogelijk (Basis: Groep A+ geloven dat maatregelen iets opleveren of opwegen tegen de kosten, n=551)

↑ = significant hoger dan 2019

Nederland minder vaak ingeschat als Europese koploper in terugdringing CO2-uitstoot dan in 2019

Bijna een op de vijf Nederlanders (17%) denkt dat Nederland in de voorhoede zit als het gaat om het terugdringen van CO2-uitstoot in vergelijking met andere Europese landen. Zij vinden Nederland een koploper (6%) of een voorloper (11%).

Vier op de tien (40%) plaatsen Nederland in de middenmoot. Een kwart (25%) vindt dat Nederland zich in de achterhoede bevindt in vergelijking met andere Europese landen. Zij vinden Nederland een achterblijver (23%) of een hekkensluiter (2%).

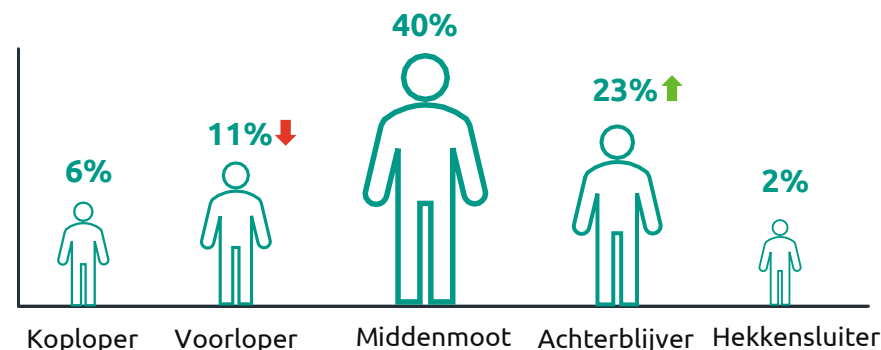
Men schat het aandeel duurzame energie op het totale energieverbruik in Nederland relatief optimistisch in: gemiddeld denken Nederlanders dat 26,2% van de verbruikte energie in Nederland van duurzame energie afkomstig is. Het CBS berekende dat in 2020 dit aandeel in werkelijkheid op 11,1% lag.

Nederlanders plaatsen dit jaar de positie van Nederland en de CO2-uitstoot in vergelijking met andere Europese landen meer naar achter. In 2019 plaatste een kwart Nederland (25%) in de voorhoede en 21% in de achterhoede. In 2021 vindt 17% dat Nederland tot de voorhoede hoort en een kwart dat Nederland tot de achterhoede behoort. Het aandeel duurzame energie wordt gelijk ingeschat als in 2019.

Hoe denk jij dat Nederland het binnen Europa doet op het gebied van het terugdringen van CO2-uitstoot.

Nederland is: (Basis: groep A, n=1.231)

↓ = significant lager dan 2019

↑ = significant hoger dan 2019

18%
Weet niet/geen mening

Als je kijkt naar het totale energieverbruik in Nederland, hoeveel procent daarvan denk je dat van duurzame energie afkomstig is? (Basis: groep A, n=1.231)

46%
Ik kan geen schatting geven

H1 Kennis en houding tegenover klimaatverandering en energietransitie

1.1 Perceptie van klimaatverandering en het tegengaan daarvan

1.2 Verantwoordelijkheid van actoren

1.3 Perceptie eigen rol van de burger

1.4 Informatiebehoefte

Verantwoordelijkheid voor het tegengaan van klimaatverandering vooral bij grote bedrijven en overheid gelegd, maar ook een rol voor burgers en mkb

Nederlanders zijn - los van het huidige beleid - overwegend positief dat de overheid maatregelen neemt om klimaatverandering tegen te gaan (50%). 14% is negatief over het nemen van maatregelen en 28% staat er neutraal in.

Nederlanders wijzen grote bedrijven het vaakst aan als *zeer* verantwoordelijk voor het tegengaan van klimaatverandering (70%). Daarnaast vinden zij de rijksoverheid *zeer* verantwoordelijk (66%). Nederlanders vinden in mindere mate dat de (meeste) verantwoordelijkheid bij het mkb ligt (42%), Nederlandse burgers (37%) of zichzelf (31%). Deze drie partijen zijn volgens hen vooral een beetje verantwoordelijk.

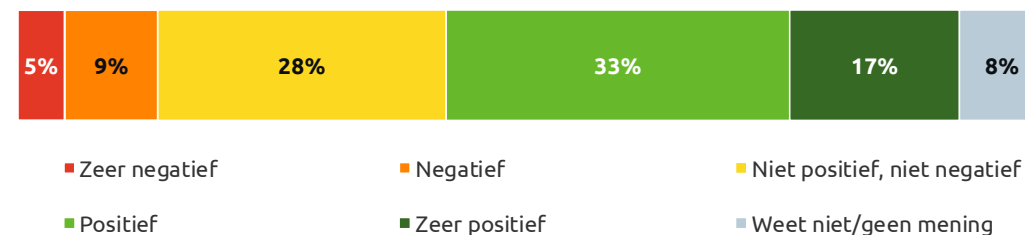
Houding tegenover het nemen van maatregelen

De mate waarin Nederlanders positief of negatief staan tegenover het nemen van maatregelen door de overheid om klimaatverandering tegen te gaan is vrijwel niet veranderd.

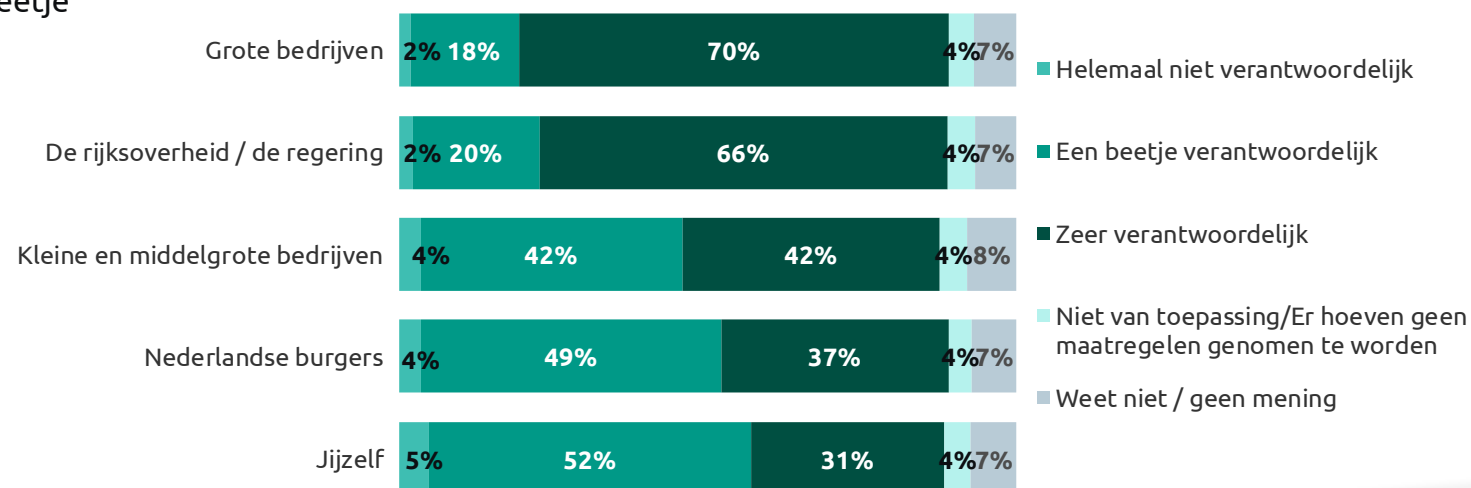
Verantwoordelijkheid

Over het algemeen is het beeld dat Nederlanders hebben van verantwoordelijke partijen niet veranderd. Nog steeds vinden de meeste Nederlanders dat grote bedrijven en de rijksoverheid het meest verantwoordelijk zijn. In minder sterke mate dragen Nederlandse burgers en het mkb die verantwoordelijkheid. In vergelijking met 2019 vinden Nederlanders zelfs in iets mindere mate dat het mkb *zeer* of *een beetje* verantwoordelijk is (gedaald van 89% naar 84%).

Los van het huidige beleid, in hoeverre vind je het positief of negatief dat de overheid maatregelen neemt om klimaatverandering tegen te gaan?
(Basis: groep A, n=1.231)

In hoeverre vind je dat de volgende partijen verantwoordelijk zijn voor het tegengaan van klimaatverandering? (Basis: groep A, n=1.231)

H1 Kennis en houding tegenover klimaatverandering en energietransitie

1.1 Perceptie van klimaatverandering en het
tegengaan daarvan

1.2 Verantwoordelijkheid van actoren

1.3 Perceptie eigen rol van de burger

1.4 Informatiebehoefte

Nederlander is bewust van zijn eigen rol in het tegengaan van klimaatverandering, maar voelt zich niet (altijd) verantwoordelijk om die rol te pakken

Nederlanders zijn zich overwegend bewust dat zij zelf ook een rol (kunnen) spelen in het tegengaan van klimaatverandering. Een meerderheid denkt dat zij een bijdrage kunnen leveren aan een meer duurzame samenleving (63%) of dat zij door hun keuzes in energiegebruik kunnen helpen om klimaatverandering tegen te gaan (58%). Een kleine groep geeft aan het (zeer) oneens te zijn dat zij een bijdrage kunnen leveren aan een duurzamere samenleving (6%), denkt niet dat zijn of haar keuzes in energieverbruik helpen om klimaatverandering tegen te gaan (10%) of heeft geen idee wat zij kunnen doen om klimaatverandering tegen te gaan (14%).

Het bewustzijn dat men iets kan doen is breed aanwezig, maar Nederlanders voelen zich lang niet altijd verantwoordelijk om duurzame keuzes te maken. Vier op de tien (41%) voelen zich verantwoordelijk voor de uitstoot van CO2 en een kwart (25%) niet. Evenveel Nederlanders (40%) geven aan dat duurzaamheid een belangrijke rol speelt in de keuzes die ze maken, en een vijfde (18%) niet.

Eigen rol

Ten opzichte van 2019 zijn er geen veranderingen in bewustzijn en verantwoordelijkheidsbesef.

Kun je per stelling aangeven in hoeverre je het er mee eens of oneens bent? (Basis: groep A, n=1.231)

Ik kan zeker een bijdrage leveren aan een meer duurzame samenleving

Door de keuzes die ik maak in mijn energiegebruik, kan ik helpen om klimaatverandering tegen te gaan

Ik voel me mede verantwoordelijk voor de uitstoot van CO2

Duurzaamheid speelt een belangrijke rol in de keuzes die ik maak

Ik heb geen idee wat ik kan doen om klimaatverandering tegen te gaan

■ Zeer mee oneens

■ Niet mee eens, niet mee oneens

■ Zeer mee eens

■ Mee oneens

■ Mee eens

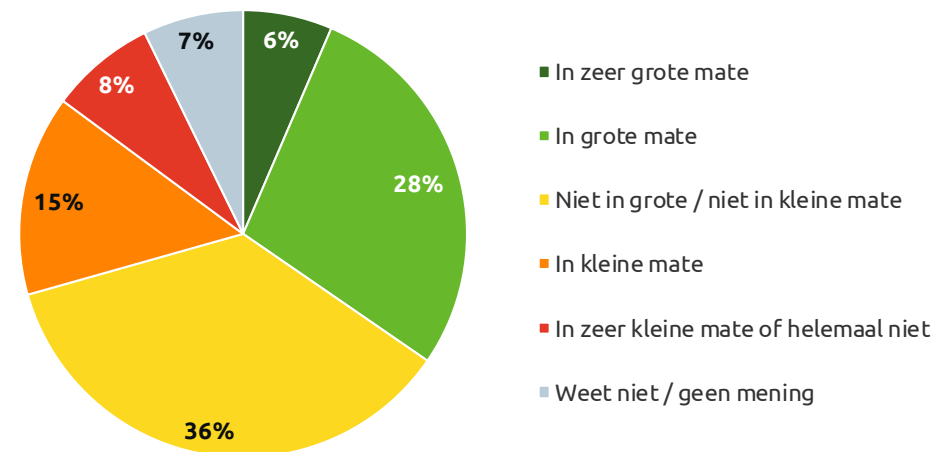
■ Weet niet / geen mening

Een derde van de Nederlanders is (zeer) gemotiveerd om klimaatvriendelijke keuzes te maken

Een derde van de Nederlanders (34%) geeft aan dat zij (zeer) gemotiveerd zijn om, binnen hun mogelijkheden, keuzes te maken die helpen om klimaatverandering tegen te gaan. Een bijna even grote groep (36%) voelt zich niet erg gemotiveerd maar ook niet ongemotiveerd.

23% van de Nederlanders geeft aan dat zij (helemaal) niet of slechts in kleine mate gemotiveerd voelen om klimaatvriendelijke keuzes te maken.

In hoeverre voel jij je gemotiveerd om, binnen jouw mogelijkheden, keuzes te maken die helpen om klimaatverandering tegen te gaan?
(Basis: allen, n=2.452)

Er is geen verandering in de mate waarin Nederlanders zich gemotiveerd voelen om keuzes te maken die helpen om klimaatverandering tegen te gaan ten opzichte van 2019.

H1 Kennis en houding tegenover klimaatverandering en energietransitie

1.1 Perceptie van klimaatverandering en het tegengaan daarvan

1.2 Verantwoordelijkheid van actoren

1.3 Perceptie eigen rol van de burger

1.4 Informatiebehoefte

Kleine meerderheid heeft interesse in informatie over duurzaamheid

Een kleine meerderheid is geïnteresseerd in informatie over duurzaamheid (58%). Zij zijn geïnteresseerd in verschillende soorten informatie, zoals subsidiemogelijkheden (29%), inzicht in kosten om duurzamer te leven (28%), persoonlijk advies op maat (27%), tips en adviezen voor een duurzamer leven (26%) en inzicht in voor- en nadelen van maatregelen om duurzamer te leven (26%). 15% kan niet aangeven in welk soort informatie zij geïnteresseerd zijn en 27% is niet geïnteresseerd in informatie over duurzaamheid.

Bijna de helft van de Nederlanders (47%) zou het liefst informatie over duurzaamheid ontvangen van hun gemeente. Ook de Rijksoverheid (37%), voorlichtings- of belangenorganisaties (32%), de provincie (22%) of kennisinstellingen (20%) zijn logische partijen om informatie over duurzaamheid te zenden. 18% wil van geen van de voorgelegde partijen informatie. Dat zijn met name mensen die geen behoefte hebben aan informatie over duurzaamheid (89%).

In welke informatie over duurzaamheid ben je geïnteresseerd? <i>Meerdere antwoorden mogelijk</i>	Groep A, n=1.231
Informatie over subsidiemogelijkheden	29%
Inzicht in de kosten van maatregelen die je kunt nemen om duurzamer te leven	28%
Persoonlijk advies op maat over wat kan in mijn situatie en wat het mij oplevert	27%
Tips en adviezen over maatregelen die je kunt nemen om duurzamer te leven	26%
Inzicht in de voor- en nadelen van maatregelen die je kunt nemen om duurzamer te leven	26%
Informatie over partijen die mij kunnen helpen bij het nemen van maatregelen	14%
Informatie over mogelijkheden om (onder gunstige voorwaarden) geld te lenen	6%
Anders	1%
Weet niet/geen mening	15%
Geen van deze (informatie)	27%

Van welke personen of organisaties zou je het liefst deze informatie over duurzaamheid ontvangen? <i>Meerdere antwoorden mogelijk</i>	Groep A, n=1.231
Mijn gemeente	47%
Rijksoverheid	37%
Voorlichtings- of belangenorganisaties	32%
Mijn provincie	22%
Kennisinstellingen	20%
Bedrijfsleven	14%
Opiniemakers	2%
Anders	1%
Weet niet/geen mening	14%
Geen van deze (partijen)	18%

NB: vanwege het toevoegen van enkele nieuwe antwoordopties in 2021 is de vergelijking met 2021 niet te maken.

Groen = significant hoger dan 2019

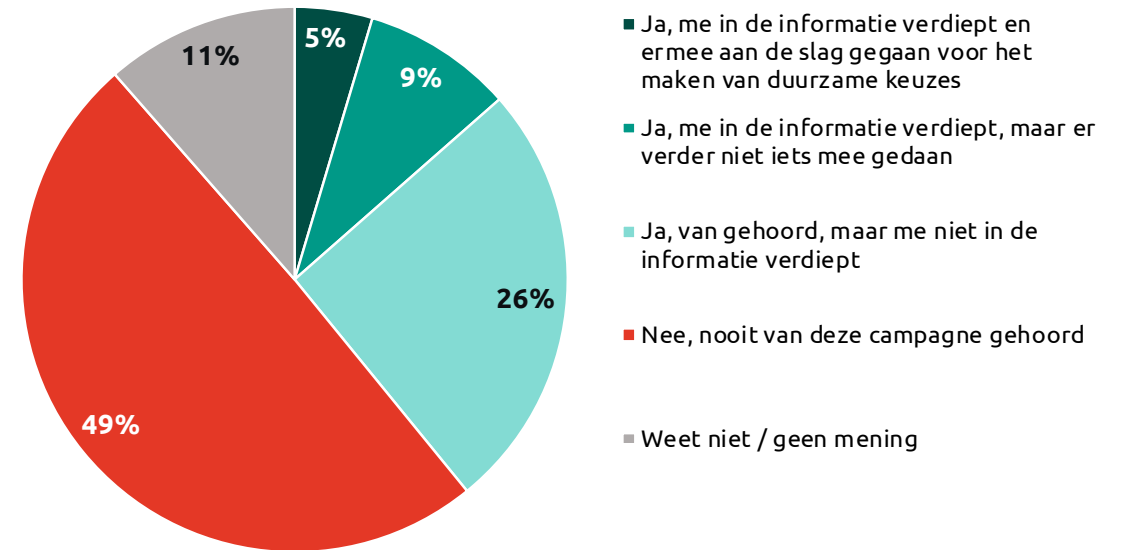
Vier op de tien hebben wel eens gehoord van de campagne “Iedereen Doet Wat”

Vier op de tien Nederlanders (40%) hebben wel eens gehoord van de campagne “Iedereen Doet Wat”:

- 26% heeft wel van de campagne gehoord maar zich verder niet verdiept in de informatie;
- 9% heeft zich wel in de informatie verdiept, maar er niks mee gedaan;
- 5% heeft zich in de informatie verdiept én is aan de slag gegaan met het maken van duurzame keuzes.

De helft (49%) geeft aan dat zij niet van de campagne hebben gehoord en 11% weet niet of zij er ervan hoorden en/of wat zij gedaan hebben met de informatie.

Heb je wel eens gehoord van de overheidscampagne “Iedereen Doet Wat” en zo ja, wat heb je naar aanleiding van de campagne gedaan?
(Basis: groep B, n=1.221)

H2 Gedrag, motivaties, triggers en barrières en de invloed van corona

2.1 Gedrag, motivaties, triggers en barrières

2.2 Ervaren veranderingen in huishouden sinds de corona-uitbraak

Dit hoofdstuk begint met het vergelijken van verschillende gedragsopties en het bepalen van hun onderlinge potentie. In het onderhavige onderzoek zijn 20 opties voorgelegd die bijdragen aan het klimaatdoel van Nederland. De opties zorgen bijvoorbeeld voor een lagere CO₂-uitstoot. We noemen deze opties daarom klimaatvriendelijke gedragingen. In eerste instantie is gevraagd (afhankelijk van de specifieke optie) of men de betreffende maatregel heeft genomen danwel of/hoe vaak men het gedrag uitvoert en of men de maatregel kan nemen danwel het gedrag kan uitvoeren. Op basis van de antwoorden is een analyse gemaakt wat de *frequentie* van de specifieke opties is (het klimaatvriendelijke gedrag al geheel of gedeeltelijk uitvoeren) en wat de *potentie* is van de specifieke optie (het klimaatvriendelijke gedrag nog niet of niet volledig uitvoeren, maar wel kunnen uitvoeren). In de bijlage staat beschreven hoe [frequentie](#) en [potentie](#) is berekend. Bij het interpreteren van de resultaten voor potentie moet worden opgemerkt dat het in het rapport gaat om zelfrapportage en om perceptie van de eigen situatie, en niet om de daadwerkelijke situatie. Zo kan het zijn dat iemand *denkt* een warmtepomp in zijn/haar huis te kunnen plaatsen, terwijl dit eigenlijk niet het geval is of zegt iemand geen klokthermostaat te kunnen plaatsen, terwijl dit in de praktijk wel zou kunnen. Het gaat hier dus om de perceptie van de (on)mogelijkheid, niet of iemand daadwerkelijk de mogelijkheid (niet) heeft om bepaald gedrag te vertonen. Het blijft daarmee een indicatie van het potentieel.

Na de resultaten over frequentie en potentie van alle klimaatvriendelijke gedragingen gaan we nader in op een aantal specifieke gedragingen. Over deze specifieke gedragingen zijn verdiepende vragen gesteld als men aangaf dat zij de optie niet (volledig) hebben of het gedrag niet (volledig) uitvoeren. Aan deze groep Nederlanders is gevraagd of ze gemotiveerd zijn om het gedrag te vertonen mocht dat binnen hun mogelijkheid liggen, wat redenen zijn waarom zij het gedrag nog niet vertonen (barrières) en wat mogelijk de kans vergroot dat zij wel het gedrag gaan vertonen (triggers). De klimaatvriendelijke gedragingen die we behandelen zijn: warmtepomp, zonnepanelen, spouwmuurisolatie, dakisolatie, gebruik van de fiets naar het werk, gebruik van het ov naar het werk en het gebruik van een elektrische auto. Dit zijn ook de klimaatvriendelijke gedragingen die in 2019 zijn uitgediept. Anders dan in 2019 is in 2021 niet gevraagd waarom Nederlanders klimaatvriendelijke gedragingen wel al hebben genomen of uitvoeren. Dit is gedaan om ruimte te maken voor nieuwe vragen in het onderzoek.

Op een aantal punten is klimaatvriendelijk gedrag toegenomen sinds 2019

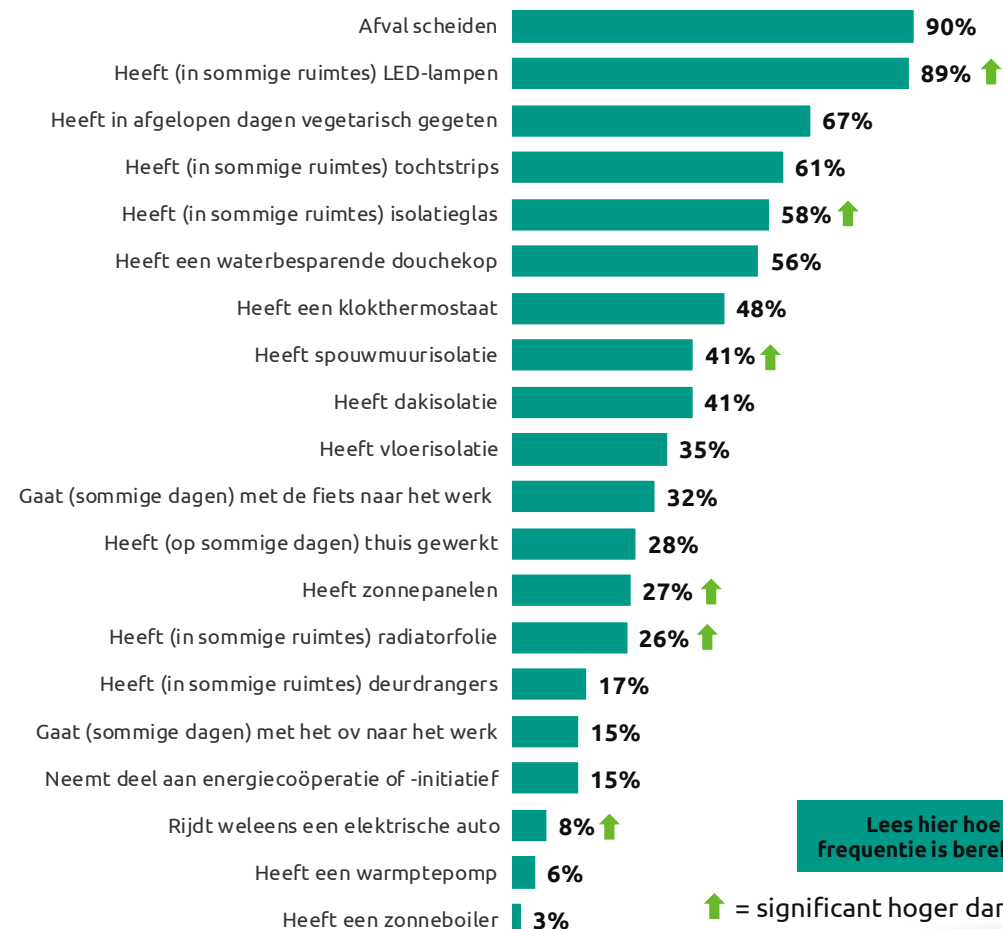
Hiernaast staan de voorgelegde gedragingen en de frequentie waarmee Nederlanders deze uitvoeren.

Relatief veel Nederlanders hebben isolatiemaatregelen aan hun woning genomen, bijvoorbeeld door isolatieglas (58%), spouwmuurisolatie (41%), dakisolatie (41%) of vloerisolatie (35%) te nemen.

In mindere mate maken Nederlanders klimaatvriendelijke keuzes als het gaat om mobiliteit. De coronacrisis zal van invloed zijn op mobiliteit (omdat men bijv. niet met het ov durft vanwege kans op besmetting of omdat men meer thuis is gaan werken als dat kan). Ruim een kwart van de Nederlanders (28%) geeft aan dat zij (soms) hebben thuisgewerkt, 32% ging (soms) met de fiets naar het werk en 15% nam (soms) het openbaar vervoer naar het werk.

In vergelijking met 2019 valt op dat een aantal gedragingen frequenter worden uitgevoerd of toegepast. Zo hebben Nederlanders vaker in (sommige) ruimtes LED-lampen hangen (gestegen van 86% naar 89%), isolatieglas genomen (gestegen van 54% naar 58%) en/of radiatorfolie genomen (gestegen van 22% naar 26%). Daarnaast geven meer Nederlanders aan dat zij spouwmuurisolatie hebben (gestegen van 38% naar 41%) en hebben (veel) meer Nederlanders zonnepanelen (gestegen van 19% naar 27%). Ook geven iets meer Nederlanders aan dat zij weleens in een elektrische auto rijden (gestegen van 5% naar 8%).

Klimaatvriendelijke gedragingen die men (deels) doet of in bezit heeft
(Basis: allen, n=2.452)

Lees hier hoe frequentie is berekend

↑ = significant hoger dan 2019

Relatief veel potentie voor de kleinere klimaatvriendelijke gedragingen

Hiernaast staat een indicatie van de mogelijke groei in gedrag. Bij deze grafiek moet rekening worden gehouden dat het gaat om de beleving van mensen zelf (men denkt dit gedrag uit te kunnen voeren). Bij verschillende gedragsopties is in de berekening rekening gehouden met het feit dat deze in sommige situaties niet van toepassing of mogelijk zijn volgens de persoon zelf. Dit hoeft echter niet te kloppen met de werkelijkheid. In 2019 merkten we bijvoorbeeld dat huurders aangaven dat zij geen klokthermostaat konden plaatsen, omdat zij in een huurhuis wonen. Dit lijkt een onjuiste aanname: ook in (de meeste) huurappartement(en) kan de bewoner er zelf voor kiezen een andere thermostaat aan te sluiten op de centrale verwarming.

In de huidige meting zien we wederom dat de meeste potentie ligt bij kleine gedragingen, zoals het plaatsen van deurdrangers (89%), radiatorfolie (79%) en tochtstrips (71%). Voor grotere gedragingen lijkt minder ruimte, zoals het plaatsen van zonnepanelen (37%) of het nemen van vloerisolatie (37%), spouwmuurisolatie (34%) of dakisolatie (34%).

Ten opzichte van 2019 is er een daling in de potentie voor de gedragingen elektrisch rijden (gedaald van 76% naar 73%), gebruik van LED-lampen (gedaald van 60% naar 52%) en het plaatsen van zonnepanelen (gedaald van 41% naar 37%). Aangezien meer mensen dit gedrag al uitvoeren (vorige sheet), zijn deze dalingen mogelijk een gevolg daarvan ('wet van de communicerende vaten').

Mate dat men gedrag meer zou kunnen vertonen (potentie)

(Basis: allen, n=2.452)

Lees hier hoe potentie is berekend

↓ = significant lager dan 2019

Verdieping van klimaatvriendelijke gedragingen

Over zeven van de gedragsopties zijn verdiepende vragen gesteld. Hierna lichten we per pagina steeds een optie toe. De onderwerpen die behandeld worden zijn:

- Frequentie (heeft men de maatregel of denkt men de maatregel te kunnen nemen in de woning of voert men het gedrag (deels) uit);
- Motivatie (is men gemotiveerd om de maatregel te nemen of het gedrag uit te voeren);
- Barrières (wat zijn redenen dat men de maatregel niet heeft of het gedrag nog niet (volledig) uitvoert. We tonen hier de top 5 meest genoemde redenen);
- Triggers (wat kan iemand mogelijk helpen om de maatregel te nemen of het gedrag uit te voeren. We tonen hier de top 5 meest genoemde overwegingen).

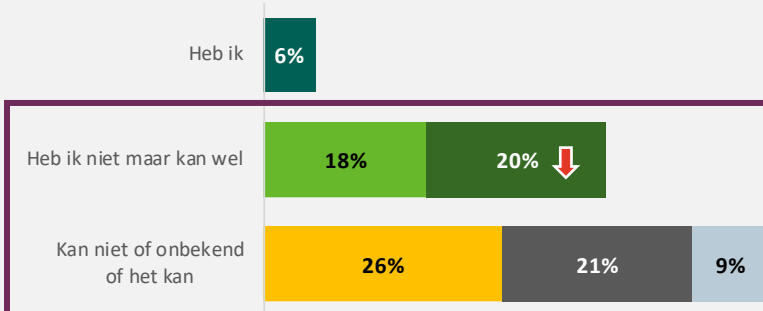
Respondenten kwamen in aanmerking voor het beantwoorden van de verdiepende vragen als zij de maatregel niet of niet volledig hebben of uitvoeren. In theorie kon het voorkomen dat een respondent in aanmerking kwam om de verdiepende vragen te beantwoorden over alle zeven gedragsopties. Om de belasting voor respondenten (de hoeveelheid vragen die zij beantwoorden) niet te hoog te maken is er voor gekozen om de verdiepende vragen over maximaal vier gedragsopties voor te leggen.

Een op het eerste gezicht opvallende uitkomst is dat bij een aantal opties de motivatie om het gedrag uit te voeren, is afgenomen. Voor enkele van deze opties geldt echter ook dat meer Nederlanders die maatregelen inmiddels hebben of het gedrag zijn gaan uitvoeren. Naarmate meer mensen het gedrag al uitvoeren, blijft een kleinere groep over die het gedrag nog niet uitvoert. Het is niet vreemd dat juist onder deze kleinere groep minder motivatie is om het gedrag uit te voeren ('wet van de communicerende vaten'). Dit geldt met name sterk voor zonnepanelen en spouwmuurisolatie.

Motivatie om warmtepomp aan te schaffen afgenomen

Welke van de volgende maatregelen heb je thuis of zijn op jouw huishouden van toepassing: **Een warmtepomp** (n=2.452)

- Heb ik wel
- Heb ik niet maar zou wel kunnen
- Heb ik niet en kan wel, maar ik heb hier geen invloed op
- Heb ik niet en ik weet niet of het kan in mijn huis
- Heb ik niet en kan ook niet in mijn huis
- Weet ik niet

Stel het kan, in hoeverre zou je dan:
Een warmtepomp aanschaffen
(Basis: groep B en heeft maatregel niet, n=1.130)

↓ Motivatie is t.o.v. 2019 gedaald

Wat zijn redenen dat je (nog) niet een warmtepomp hebt aangeschaft? Meerdere antwoorden mogelijk
Top 5 (meest genoemde redenen)
(Basis: groep B én heeft maatregel (nog) niet, n=727)

1. Ik heb een huurwoning	32%
2. Ik denk dat een warmtepomp te duur is voor mij	19%
3. Ik weet niet of ik de kosten voor een warmtepomp (snel genoeg) terugverdien	17%
4. Ik weet er te weinig van	13%
5. Ik heb er geen vertrouwen in dat mijn huis goed genoeg verwarmd wordt met een warmtepomp	13%

Wat zou de kans vergroten dat je een warmtepomp aanschaft? Meerdere antwoorden mogelijk
Top 5 (meest genoemde overwegingen)
(Basis: groep B, heeft maatregel niet maar is gemotiveerd deze te nemen, n=314)

1. Als ik er energie mee bespaar en mijn energierekening dus omlaag gaat	37%
2. Als het mij geen (extra) geld kost	35%
3. Als ik er subsidie voor krijg	32%
4. Als ik er meer van weet	26%
5. Als het makkelijk is om te doen	24%

[Klik hier voor de specifieke resultaten](#)

↑ = significant hoger dan 2019
↓ = significant lager dan 2019

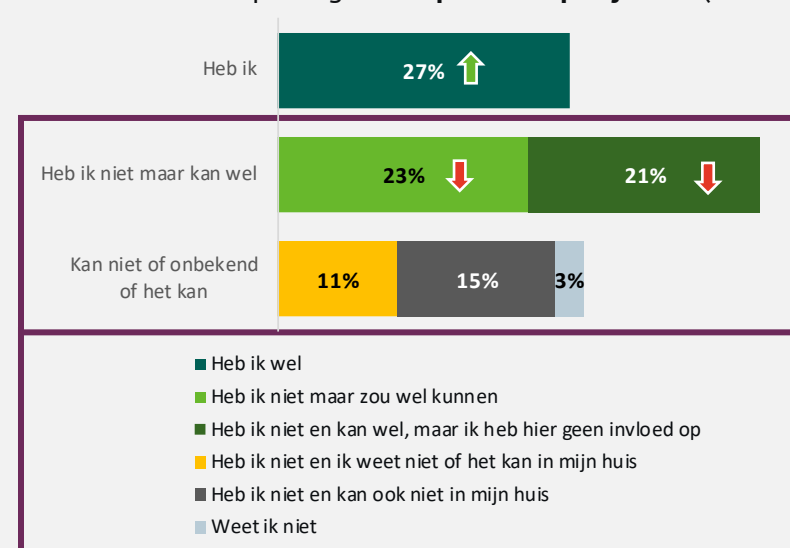
Meer Nederlanders hebben zonnepanelen laten plaatsen op hun dak

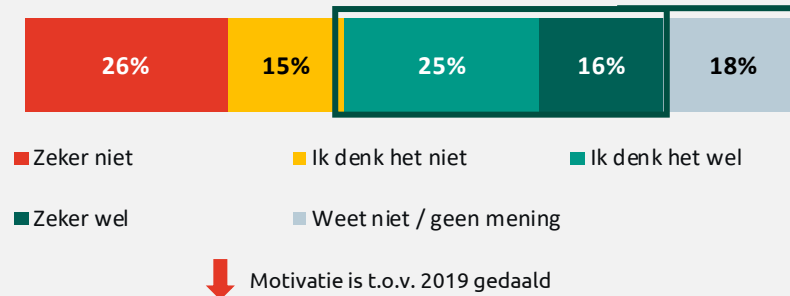
Zonnepanelen

- **Bezit:** Meer Nederlanders hebben zonnepanelen op hun dak dan in 2019 (gestegen van 19% naar 27%). Minder Nederlanders geven aan dat zij wel zonnepanelen zouden kunnen plaatsen maar deze nog niet hebben (gedaald van 52% naar 45%).
- **Motivatie:** minder Nederlanders zijn gemotiveerd om zonnepanelen te plaatsen op hun woning (gedaald van 50% naar 41%).
- **Barrières:** geen verschil met 2019 voor de vijf meest genoemde redenen.
- **Triggers:** geen verschil met 2019 voor de vijf meest genoemde overwegingen.

Welke van de volgende maatregelen heb je thuis of zijn op jouw huishouden van toepassing: **Zonnepanelen op mijn huis** (n=2.452)

Stel het kan, in hoeverre zou je dan: **Zonnepanelen op mijn huis plaatsen** (Basis: groep B en heeft maatregel niet, n=893)

Wat zijn redenen dat je (nog) niet zonnepanelen op je huis hebt geplaatst? Meerdere antwoorden mogelijk
Top 5 (meest genoemde redenen)
(Basis: groep B én heeft maatregel (nog) niet, n=736)

1. Ik heb een huurwoning	33%
2. Ik heb geen eigen dak/woon in een appartement	14%
3. Ik wil liever nog even wachten, de toekomst brengt vast goedkopere/betere opties	14%
4. Ik denk dat zonnepanelen te duur zijn voor mij	12%
5. Ik weet niet of ik de kosten (snel genoeg) terugverdien	11%

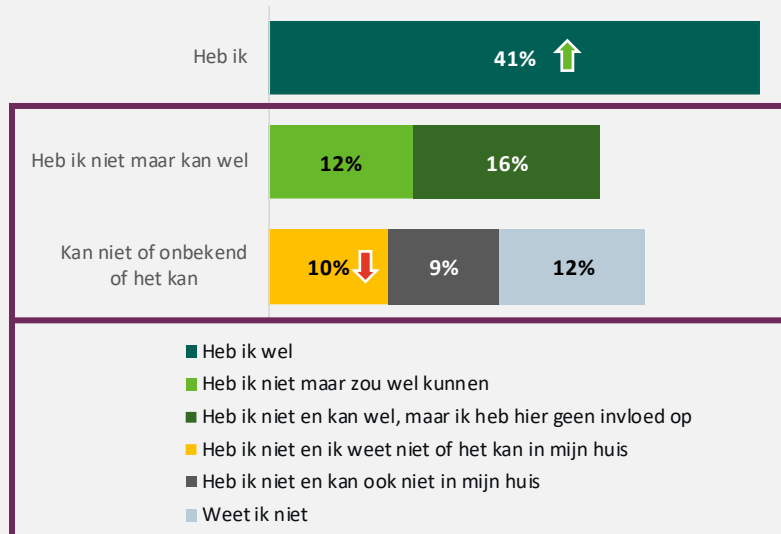
Wat zou de kans vergroten dat je zonnepanelen op je huis plaatst? Meerdere antwoorden mogelijk
Top 5 (meest genoemde overwegingen) (Basis: groep B, heeft maatregel niet maar is gemotiveerd deze te nemen, n=310)

1. Als het mij geen (extra) geld kost	34%
2. Als ik er subsidie voor krijg	31%
3. Als het mij geld oplevert	31%
4. Als het makkelijk is om te doen	20%
5. Als ik een huis krijg waarin ik dat zelf kan bepalen	20%

Meer Nederlanders hebben spouwmuurisolatie aangebracht

Welke van de volgende maatregelen heb je thuis of zijn op jouw huishouden van toepassing: **Spouwmuurisolatie** (n=2.452)

Stel het kan, in hoeverre zou je dan: **Spouwmuurisolatie aanbrengen** (Basis: groep B en heeft maatregel niet, n=708)

Wat zijn redenen dat je (nog) niet (overal) spouwmuurisolatie aan hebt gebracht? Meerdere antwoorden mogelijk
Top 5 (meest genoemde redenen)
(Basis: groep B én heeft maatregel (nog) niet, n=706)

1. Ik heb een huurwoning	40%
2. Ik weet er te weinig van	13%
3. Ik denk dat spouwmuurisolatie te duur is voor mij	9%
4. In mijn huis kan geen spouwmuurisolatie worden aangebracht, heb ik uitgezocht	8%
5. Ik weet niet of ik de kosten (snel genoeg) terugverdien	8%

Wat zou de kans vergroten dat je spouwmuurisolatie aanbrengt? Meerdere antwoorden mogelijk
Top 5 (meest genoemde overwegingen) (Basis: groep B, heeft maatregel niet maar is gemotiveerd deze te nemen, n=245)

1. Als het mij geen (extra) geld kost	32%
2. Als ik er energie mee bespaar en mijn energierekening dus omlaag gaat	29%
3. Als ik er subsidie voor krijg	21%
4. Als het makkelijk is om te doen	21%
5. Als ik een huis krijg waarin ik dat zelf kan bepalen	21%

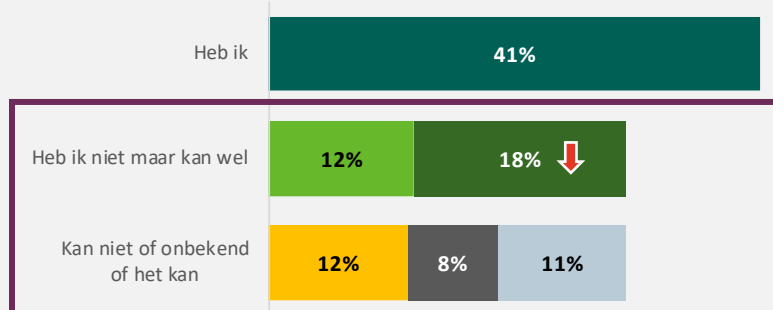
Spouwmuurisolatie

- **Bezit:** Meer Nederlanders geven in 2021 aan dat zij spouwmuurisolatie hebben aangebracht dan in 2019 (gestegen van 38% naar 41%)
- **Motivatie:** minder Nederlanders zijn gemotiveerd om spouwmuurisolatie aan te brengen (gedaald van 47% naar 35%).
- **Barrières:** geen verschil met 2019 voor de vijf meest genoemde redenen.
- **Triggers:** Energie besparen vaker een goede reden om wel spouwmuurisolatie te nemen (gestegen van 21% naar 29%).

Energie besparen en gemak vaker een reden om wel dakisolatie te nemen

Welke van de volgende maatregelen heb je thuis of zijn op jouw huishouden van toepassing: **dakisolatie** (n=2.452)

- Heb ik wel
- Heb ik niet maar zou wel kunnen
- Heb ik niet en kan wel, maar ik heb hier geen invloed op
- Heb ik niet en ik weet niet of het kan in mijn huis
- Heb ik niet en kan ook niet in mijn huis
- Weet ik niet

Stel het kan, in hoeverre zou je dan:
Dakisolatie aanbrengen
(Basis: groep B en heeft maatregel niet, n=737)

- Zeker niet
- Ik denk het niet
- Ik denk het wel
- Zeker wel
- Weet niet / geen mening

↓ Motivatie is t.o.v. 2019 gedaald

Wat zijn redenen dat je (nog) niet (overal) dakisolatie aan hebt gebracht? Meerdere antwoorden mogelijk
Top 5 (meest genoemde redenen)
(Basis: groep B én heeft maatregel (nog) niet, n=737)

1. Ik heb een huurwoning	37%
2. Ik heb geen eigen dak/woon in een appartement	15%
3. Ik weet er te weinig van	11%
4. Ik wil niet het gedoe van een verbouwing in huis	9%
5. Ik denk dat dakisolatie te duur is voor mij	9%

Wat zou de kans vergroten dat je dakisolatie aanbrengt? Meerdere antwoorden mogelijk
Top 5 (meest genoemde overwegingen) (Basis: groep B, heeft maatregel niet maar is gemotiveerd deze te nemen, n=275)

1. Als ik er energie mee bespaar en mijn energierekening dus omlaag gaat	29%
2. Als het mij geen (extra) geld kost	28%
3. Als het makkelijk is om te doen	26%
4. Als ik er subsidie voor krijg	21%
5. Als ik een huis krijg waarin ik dat zelf kan bepalen	21%

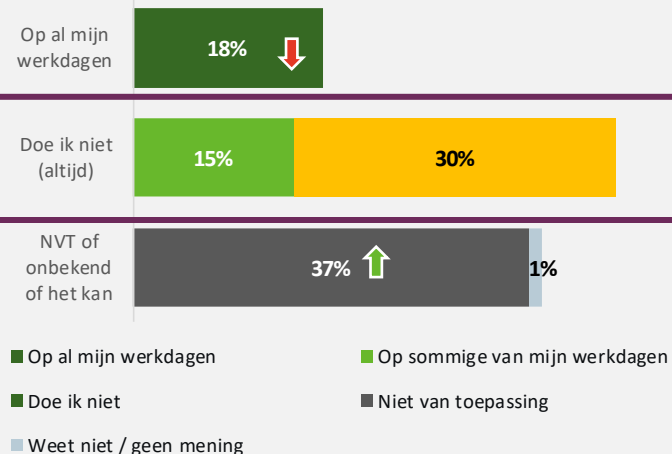
Dakisolatie

- **Bezit:** In 2021 geven minder Nederlanders aan dat zij geen invloed hebben op het plaatsen van dakisolatie (gedaald van 21% naar 18%).
- **Motivatie:** minder Nederlanders zijn gemotiveerd om dakisolatie aan te brengen (gedaald van 45% naar 38%).
- **Barrières:** de kosten van dakisolatie is minder vaak als reden aangegeven dan in 2019 (gedaald van 12% naar 9%).
- **Triggers:** Energie besparen vaker een goede reden om wel dakisolatie te nemen (gestegen van 19% naar 29%). Daarnaast is gemak vaker een trigger voor Nederlanders (gestegen van 15% naar 26%).

Minder Nederlanders maakten gebruik van de fiets (waarschijnlijk doordat meer mensen thuis werkten n.a.v. de coronamaatregelen)

Als je kijkt naar jouw gemiddelde werkweek, hoeveel dagen maak je gebruik van een **gewone of een elektrische fiets** om naar je werk te gaan (n=2.452)

Stel het kan, in hoeverre zou je dan: **Vaker de fiets i.p.v. de auto naar werk nemen** (Basis: groep B en voert gedrag niet (altijd) uit, n=478)

↓ Motivatie is t.o.v. 2019 gedaald

Wat zijn redenen dat je (nog) niet vaker de fiets neemt om naar je werk te gaan? Meerdere antwoorden mogelijk
Top 5 (meest genoemde redenen)
(Basis: groep B én voert gedrag niet (altijd) uit, n=383)

1. Mijn werk is te ver om te fietsen	50%
2. Ik wil niet in de regen fietsen	27%
3. Met de fiets kom ik niet verzorgd aan (bezweet/verwaaid)	21%
4. Fietsen is voor mij niet mogelijk (bijv. vanwege een fysieke beperking)	10%
5. Ik houd niet van fietsen/fietsen past niet bij mij	6%

Wat zou de kans vergroten dat vaker de fiets neemt om naar je werk te gaan? Meerdere antwoorden mogelijk
Top 5 (meest genoemde overwegingen) (Basis: groep B, voert gedrag niet (altijd) uit maar is gemotiveerd deze te nemen, n=150)

1. Als ik dichterbij mijn werk zou wonen	36%
2. Als het sneller is dan reizen met OV of auto	20%
3. Als ik een elektrische fiets zou hebben	13%
4. Als er snellere fietsroutes worden aangelegd	11%
5. Als het helpt klimaatverandering tegen te gaan	11%

Fietsen naar werk

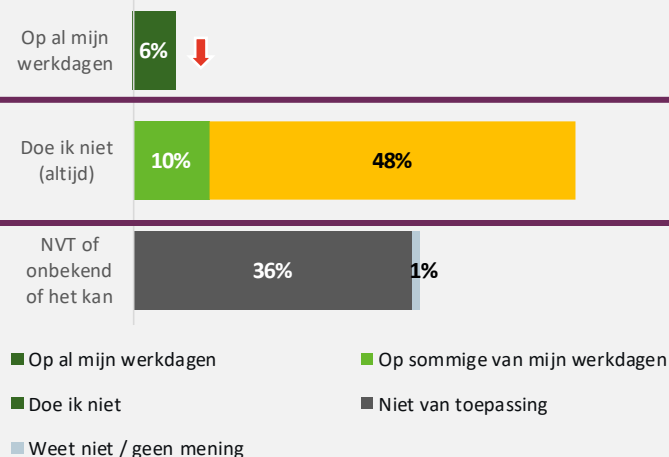
- Gebruik: iets minder Nederlanders maakten al hun werkdagen gebruik van een fiets om naar hun werk te gaan (gedaald van 21% naar 18%*).
- Motivatie: minder Nederlanders zijn gemotiveerd om naar hun werk te fietsen (i.p.v. om met de auto te gaan) (gedaald van 47% naar 40%).
- Barrières: geen verschil met 2019 voor de vijf meest genoemde redenen.
- Triggers: geen verschil met 2019 voor de vijf meest genoemde overwegingen.

* Dit heeft vermoedelijk te maken met de coronamaatregel 'vaker thuiswerken'.

Nederlanders beperkt gemotiveerd om vaker het ov te nemen naar het werk

Als je kijkt naar jouw gemiddelde werkweek, hoeveel dagen maak je gebruik van het **openbaar vervoer** om naar je werk te gaan (n=2.452)

Stel het kan, in hoeverre zou je dan: **Vaker het ov i.p.v. de auto naar werk** (Basis: groep B en voert gedrag niet (altijd) uit, n=478)

Wat zijn redenen dat je (nog) niet vaker het ov neemt om naar je werk te gaan? Meerdere antwoorden mogelijk

Top 5 (meest genoemde redenen)
(Basis: groep B én voert gedrag niet (altijd) uit, n=424)

1. Mijn werk is slecht bereikbaar met het openbaar vervoer	45%
2. Reizen met het openbaar vervoer duurt te lang	42%
3. Met het openbaar vervoer ben ik minder flexibel	36%
4. Reizen met het openbaar vervoer is te duur	24%
5. Dat het openbaar vervoer vaak vertraging heeft	17%

Wat zou de kans vergroten dat vaker het ov neemt om naar je werk te gaan? Meerdere antwoorden mogelijk

Top 5 (meest genoemde overwegingen) (Basis: groep B, voert gedrag niet (altijd) uit maar is gemotiveerd deze te nemen, n=95)

1. Als treinen, bussen, trams en metro's vaker rijden	32%
2. Als ik kan zien of OV sneller is dan de auto	26%
3. Als ik een OV-kaart krijg van mijn werkgever	23%
4. Als ik niet hoeft over te stappen	22%
5. Als het helpt klimaatverandering tegen te gaan	19%

Met het ov naar werk

- Gebruik: Iets minder Nederlanders maakten al hun werkdagen gebruik van het ov om naar hun werk te gaan (gedaald van 8% naar 6%). Dit heeft mogelijk te maken met de coronamaatregel 'vaker thuiswerken'.
- Motivatie: geen veranderingen in motivatie.
- Barrières: geen verschil met 2019 voor de vijf meest genoemde redenen.
- Triggers: geen verschil met 2019 voor de vijf meest genoemde overwegingen.

NB. Als reden waarom men niet met het ov reist geven meerdere respondenten aan dat zij het gezondheidsrisico vanwege COVID-19 niet willen nemen of geen mondkapje willen of kunnen dragen (waardoor zij niet mee mogen rijden met het ov).

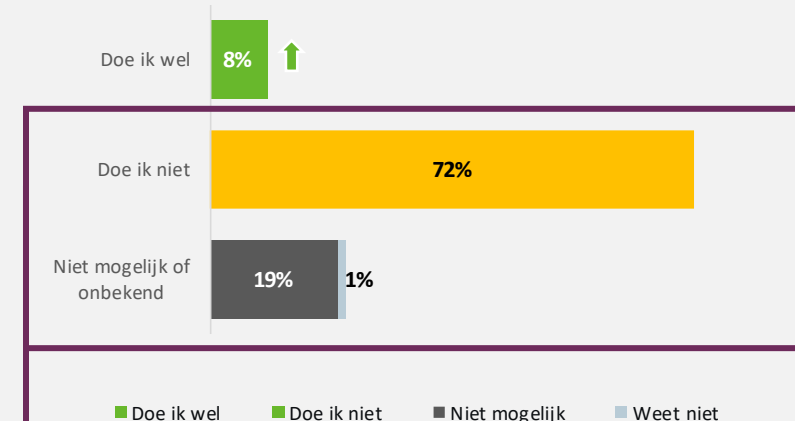
Aantal Nederlanders dat weleens elektrisch rijdt toegenomen

Elektrische auto

- Gebruik: iets meer Nederlanders geven aan dat zij weleens met een elektrische auto rijden (gestegen van 5% naar 8%).
- Motivatie: geen veranderingen in motivatie.
- Barrières: minder vaak is de hoogte van de aanschaf een belemmering (gedaald van 36% naar 31%). Ook is de afstand zonder op te laden minder vaak een belemmering (vermoedelijk omdat de radius van elektrische auto's sterk is verbeterd in de afgelopen jaren) (gedaald van 19% naar 14%).
- Triggers: als elektrisch rijden goedkoper wordt dan rijden op benzine wordt minder vaak aangedragen als reden om gedrag wel vaker te vertonen (gedaald van 40% naar 31%).

Zijn de volgende uitspraken op jou van toepassing? Ik rijd (weleens) een **elektrische auto** (n=2.452)

Stel het kan, in hoeverre zou je dan:
In een elektrische auto rijden
(Basis: groep B en voert gedrag niet (altijd) uit, n=1.109)

Wat zijn redenen dat je (nog) niet in een elektrische auto rijdt?

Meerdere antwoorden mogelijk

Top 5 (meest genoemde redenen)

(Basis: groep B én voert gedrag niet (altijd) uit, n=699)

1. Mijn huidige auto rijdt nog prima	45%
2. Ik denk dat een elektrische auto te duur voor mij is in aanschaf	31%
3. Ik rijd geen auto heb geen auto of rijbewijs	24%
4. Met een elektrische auto kan ik minder ver rijden (zonder op te laden onderweg)	14%
5. Er zijn niet genoeg laadpalen in mijn buurt	13%

Wat zou de kans vergroten dat je in een elektrische auto gaat rijden?

Meerdere antwoorden mogelijk

Top 5 (meest genoemde overwegingen) (Basis: groep B, voert gedrag niet (altijd) uit maar is gemotiveerd deze te nemen, n=308)

1. Als elektrische auto's niet duurder zijn dan gewone auto's (aanschaf)	57%
2. Als het mogelijk wordt om langere afstanden af te leggen op de accu	36%
3. Als elektrisch rijden goedkoper wordt dan rijden op benzine	31%
4. Als er meer laadpalen komen	25%
5. Als ik er subsidie voor krijg	19%

H2 Gedrag, motivaties, triggers en barrières en de invloed van corona

2.1 Gedrag, motivaties, triggers en barrières

2.2 Ervaren veranderingen in huishouden sinds de corona-uitbraak

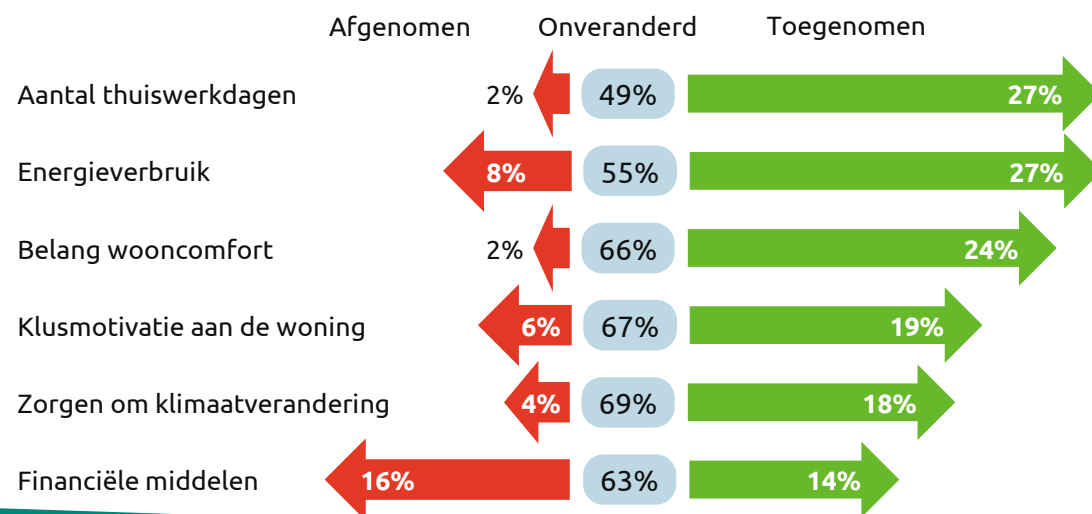

Nederlanders ervaren meer energiegebruik en belang van wooncomfort sinds het begin van de coronapandemie

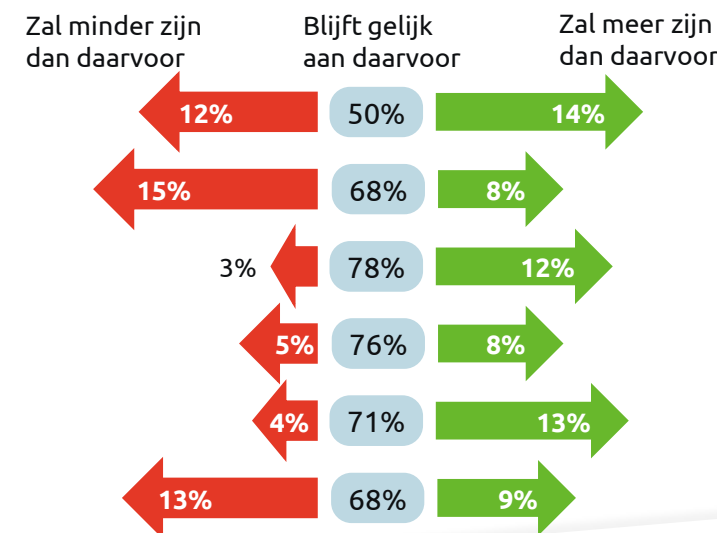
Aan Nederlanders is gevraagd of zij sinds de corona-uitbraak in maart 2020 verandering merken in een aantal onderwerpen aangaande hun huishouden. De meeste Nederlanders geven aan dat zij geen verandering ervaren. Een aantal Nederlanders ervaart dat zij vaker thuiswerken (27%), meer energie verbruiken (27%), meer belang hechten aan wooncomfort (24%), meer motivatie hebben om te klussen aan hun woning (19%) en meer zorgen hebben om klimaatverandering (18%). Wat betreft eigen financiële middelen is er zowel een groep die een afname ziet (16%) als een toename (14%).

De meeste Nederlanders verwachten dat het leven als de coronapandemie voorbij is, weer terug gaat naar het 'oude normaal'. Iets meer dan een op de tien verwacht dat zij na de coronacrisis meer zorgen hebben over het klimaat (13%), dat zij meer belang hechten aan wooncomfort (12%) en meer thuis gaan werken (14%). Een bijna even grote groep verwacht dat zij *minder* energie zullen verbruiken (15%), minder financiële middelen zullen hebben (13%) en minder zullen thuiswerken (12%) dan voor de corona-uitbraak. Het is opvallend dat de groep die post-corona verwacht meer thuis te gaan werken dan pre-corona ongeveer even groot is als de groep die minder verwacht thuis te gaan werken. Dit zien we niet terug in andere onderzoeken. Mogelijk bedoelen zij vooral dat ze minder gaan thuis werken ten opzichte van de huidige situatie.

Het kan zijn dat er sinds de corona-uitbraak in maart 2020 zaken zijn veranderd in jouw huishouden. Kun je voor elk van de volgende onderwerpen aangeven of dit in jouw huishouden is toe-of afgenomen of gelijk is gebleven sinds de corona-uitbraak in maart 2020: (Basis: groep B, n=1.221)

Stel dat de coronapandemie binnenkort helemaal voorbij is en het gewone leven weer volledig opgepakt kan worden. In hoeverre verwacht je dat de volgende zaken in jouw huishouden dan meer of minder zullen zijn vergeleken met de situatie voor de corona-uitbraak in maart 2020: (Basis: groep B, n=1.221)

H3 Energie-installaties en burgerparticipatie

3.1 Draagvlak voor wonen nabij energie-installaties

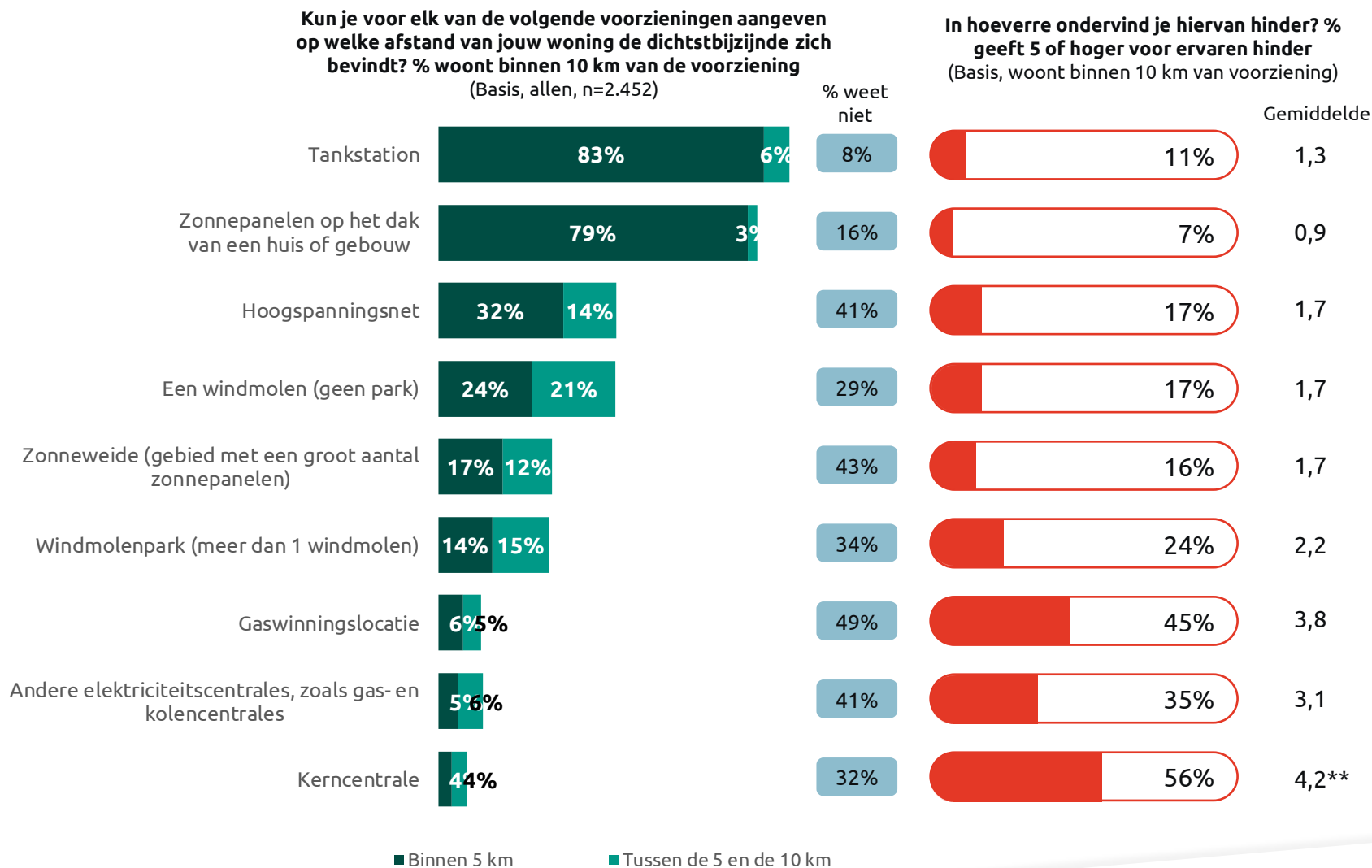
3.2 Participatie in nieuwe energieprojecten

Naburige windmolen en zonneweide als even hinderlijk ervaren als hoogspanningsnet

Nederlanders zijn goed bekend of er een tankstation of zonnepanelen in de omgeving zijn, maar locaties van andere energievoorzieningen zijn relatief onbekend (circa drie tot vier op de tien kunnen geen globale schatting maken hoe ver deze van hun woning zijn). Tankstations en zonnepanelen zijn de meest genoemde energievoorzieningen in de omgeving (<10 km) van Nederlanders, gevolgd door hoogspanningsnetten en losse windmolens. Ongeveer drie op de tien denken in de omgeving te wonen van een zonneweide of windmolenpark.

Kerncentrales worden als meest hinderlijk ervaren door omwonenden (binnen een straal van 10 km), gevolgd door gaswinningslocaties en gas- en kolencentrales. Windmolens en zonneweides worden door omwonenden als even hinderlijk ervaren als hoogspanningsnetten.

Veel verschillen in redenen waarom men voorzieningen als hinderlijk ervaart

Aan respondenten die *binnen* een straal van 10 kilometer wonen van een voorziening én die *enige* tot *ernstige* mate van hinder ondervinden van de voorziening is gevraagd wat voor soort hinder of schade zij ondervinden. Voor elke voorziening werd vrijwel dezelfde lijst soorten hinder voorgelegd. Voor windmolens is nog als extra optie 'slagschaduw' voorgelegd. Doordat vrijwel dezelfde lijst hinder is voorgelegd voor alle voorzieningen, komen soms opmerkelijke resultaten naar voren, zoals ervaren stank bij zonnepanelen. De resultaten van enkele voorzieningen (namelijk de voorzieningen die minimaal 70 waarnemingen hebben) staan op deze en de volgende pagina.

Het valt op dat bij de verschillende voorzieningen vele soorten hinder worden ervaren, maar meestal steeds door zo'n 10 tot 30%. Alleen bij windmolens, zowel losse als parken, springt één type hinder eruit: de helft vindt deze zorgen voor slecht of lelijk uitzicht. Ongeveer een kwart vindt verder dat windmolens te veel lawaai maken. Bij zonnepanelen wordt naast slecht/lelijk uitzicht vooral de lichtreflectie hinderlijk gevonden.

Tankstation

Wat voor soort hinder of schade ondervind je op dit moment? *Meerdere antwoorden mogelijk*

(Basis, groep A en ondervindt enige tot ernstige mate van hinder (geeft cijfer 5 tot en met 10 voor ervaren hinder), n=125)

27%
Stank

23%
Slecht/Lelijk uitzicht

22%
(Angst voor lichamelijke/psychische) gezondheidsschade

20%
Hinderlijk geluid

15%
Hinderlijke lichtreflectie

12%
(Zorgen over) waarde daling van mijn woning

Zonnepanelen

Wat voor soort hinder of schade ondervind je op dit moment? *Meerdere antwoorden mogelijk*

(Basis, groep A en ondervindt enige tot ernstige mate van hinder (geeft cijfer 5 tot en met 10 voor ervaren hinder), n=76)*

31%
Hinderlijke lichtreflectie

26%
Slecht/Lelijk uitzicht

11%
(Angst voor lichamelijke/psychische) gezondheidsschade

9%
(Zorgen over) waarde daling van mijn woning

6%
Stank

1%
Hinderlijk geluid

Windmolens hebben relatief veel impact op het uitzicht

Hoogspanningsnet

Wat voor soort hinder of schade ondervind je op dit moment? *Meerdere antwoorden mogelijk*

(Basis, groep A en ondervindt enige tot ernstige mate van hinder (geeft cijfer 5 tot en met 10 voor ervaren hinder), n=98)*

 31%
Slecht/Lelijk uitzicht

 29%
(Angst voor lichamelijke/psychische) gezondheidsschade

 18%
Stank

 11%
Hinderlijk geluid

 10%
(Zorgen over) waarde daling van mijn woning

 7%
Hinderlijke lichtreflectie

Een windmolen (geen park)

Wat voor soort hinder of schade ondervind je op dit moment? *Meerdere antwoorden mogelijk*

(Basis, groep A en ondervindt enige tot ernstige mate van hinder (geeft cijfer 5 tot en met 10 voor ervaren hinder), n=103)

 52%
Slecht/Lelijk uitzicht

 25%
Hinderlijk geluid

 22%
Hinderlijke lichtreflectie

 20%
(Zorgen over) waarde daling van mijn woning

 15%
Hinderlijke slagschaduw

 11%
(Angst voor lichamelijke/psychische) gezondheidsschade

 6%
Stank

Windmolenpark

Wat voor soort hinder of schade ondervind je op dit moment? *Meerdere antwoorden mogelijk*

(Basis, groep A en ondervindt enige tot ernstige mate van hinder (geeft cijfer 5 tot en met 10 voor ervaren hinder), n=88)*

 53%
Slecht/Lelijk uitzicht

 22%
Hinderlijk geluid

 21%
Hinderlijke slagschaduw

 18%
Hinderlijke lichtreflectie

 14%
(Angst voor lichamelijke/psychische) gezondheidsschade

 13%
(Zorgen over) waarde daling van mijn woning

 9%
Stank

Nederlanders minder positief dan in 2019 over het plaatsen van zonneweides en windparken in hun woonomgeving

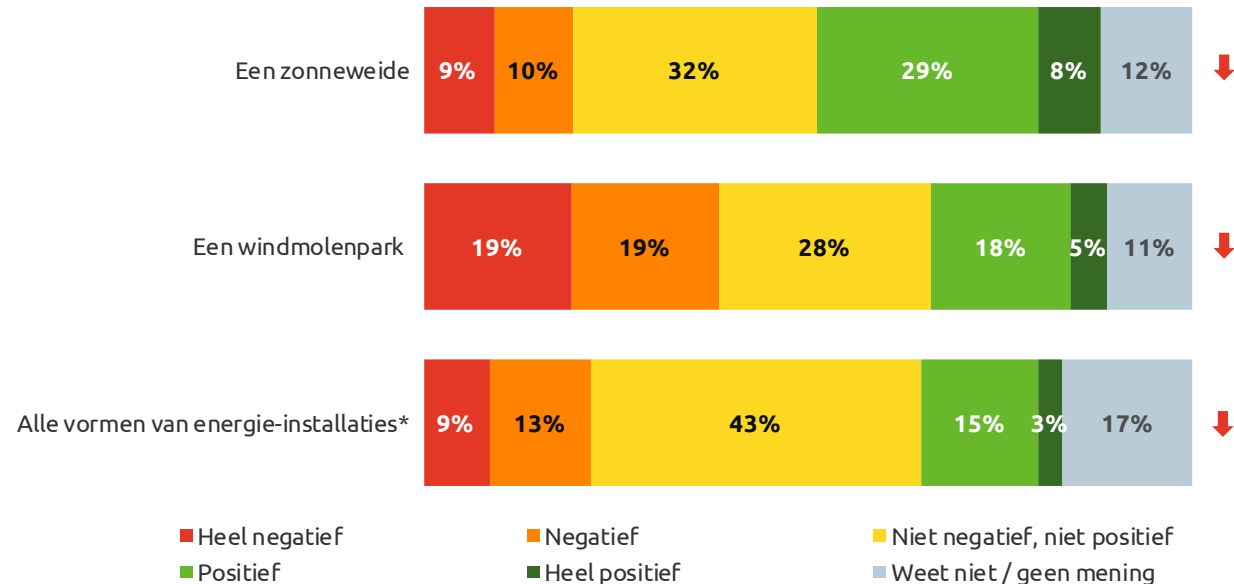
Bijna vier op de tien Nederlanders (37%) staan positief tegenover het plaatsen van een zonneweide in de directe woonomgeving. Een vijfde (19%) staat hier negatief tegenover en 32% is neutraal.

Windmolenparken worden minder aantrekkelijk gevonden: bijna een kwart (23%) staat positief tegenover plaatsing daarvan in de woonomgeving, 38% negatief en 28% is neutraal.

Tegenover energie-installaties in het algemeen* staat 18% positief en 22% negatief. Een relatief grote groep van 43% is neutraal.

In 2021 is het draagvlak voor nieuwe energie-installaties gedaald. Tegenover zonneweides stond in 2019 47% positief (nu dus nog maar 37%) en tegenover windmolenparken 30% (nu dus nog maar 23%).

Stel, jouw gemeente is van plan om een van onderstaande energie-installaties in jouw directe woonomgeving te plaatsen. In hoeverre sta je daar positief of negatief tegenover? (Basis: groep A, n=1.231)

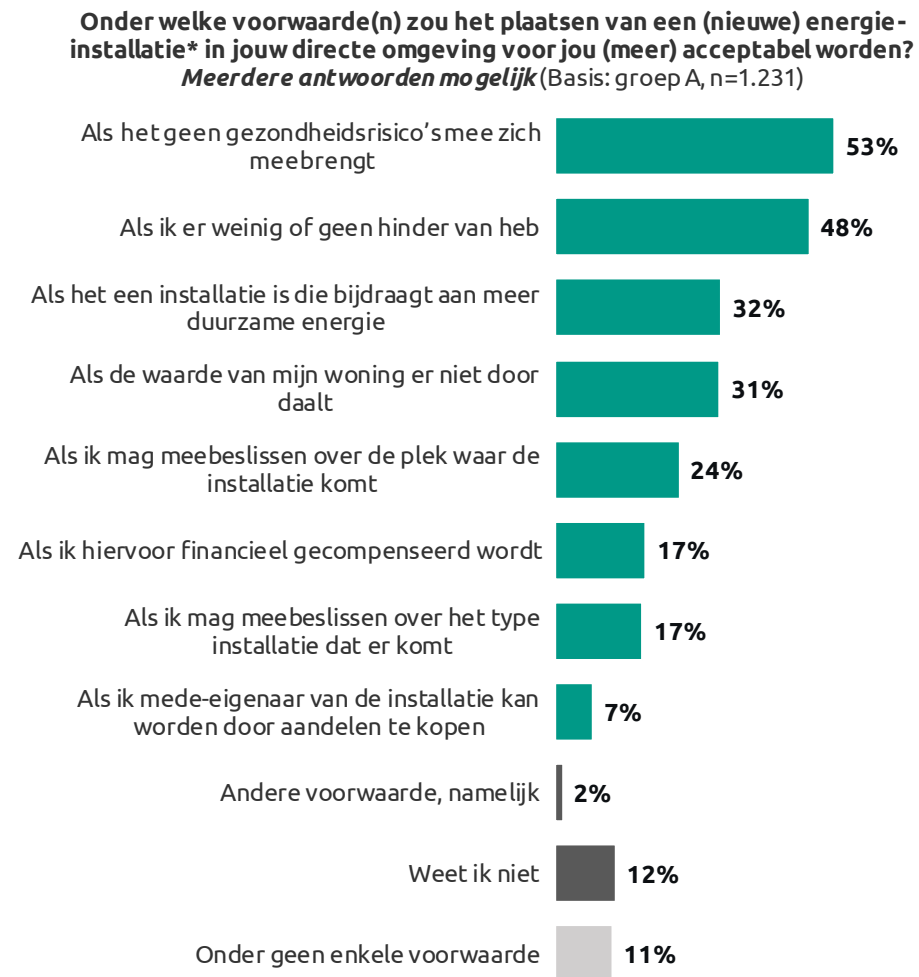
*hiermee bedoelen we installaties als een windpark of een zonneweide, die duurzame energie opwekken, maar ook een hoogspanningsnet of gaswinningslocatie

↓ = significant lager dan 2019

Veiligheid en hinderbeperking dragen meeste bij aan acceptatie nieuwe energie-installatie in de buurt

Een op de tien Nederlanders (11%) wil onder geen enkele voorwaarde dat een (nieuwe) energie-installatie geplaatst wordt in zijn of haar directe omgeving. Negen op de tien (89%) geven aan dat zij het onder bepaalde voorwaarden meer acceptabel vinden als energie-installaties geplaatst worden.

De meest genoemde voorwaarden zijn dat energie-installaties geen gezondheidsrisico's mogen opleveren (53%) en men wil er geen of weinig hinder van ervaren (48%). In mindere mate noemen Nederlanders dat zij een installatie (meer) acceptabel vinden als deze bijdraagt aan duurzame energie (32%), als de installatie geen invloed heeft op de waarde van de woning (31%) of als zij zelf mogen meebeslissen over de plek waar de installatie komt (24%). Voor een kleine vijfde van de Nederlanders draagt financiële compensatie bij aan de acceptatie (17%) of het mee kunnen beslissen over het type installatie (17%). Tot slot stelt 7% mede-eigenaarschap (aandelen) als voorwaarde.

*zoals een windmolenpark, zonneweide, hoogspanningsnet of gaswinningslocatie

H3 Energie-installaties en burgerparticipatie

3.1 Draagvlak voor wonen nabij energie-installaties

3.2 Participatie in nieuwe energieprojecten

Participatiebereidheid in energietransitie op sommige punten iets afgenomen in de afgelopen twee jaar

Bijna de helft (47%) van de Nederlanders is bereid om te investeren in zonnepanelen en een derde (35%) om deel te nemen aan gezamenlijke inkoop daarvan met de buurt.

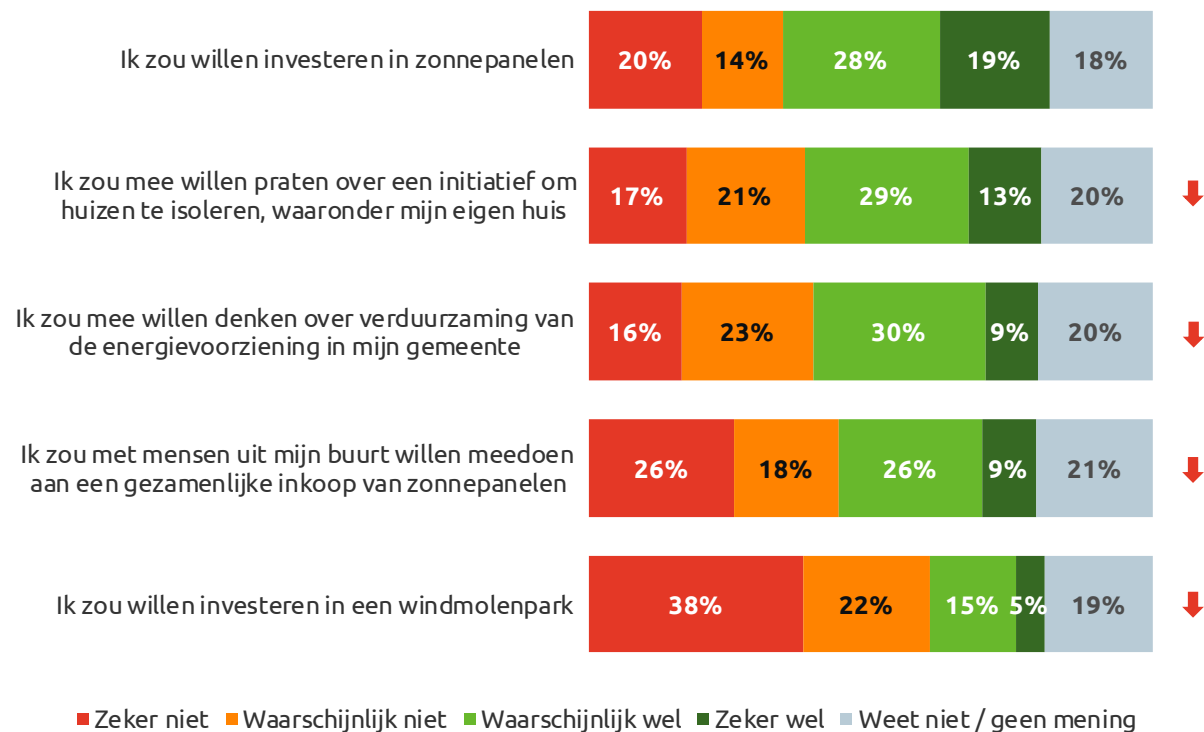
Een vijfde (20%) is bereid om te investeren in een windmolenpark.

Verder zijn vier op de tien bereid om mee te praten met initiatieven om huizen te isoleren (42%) of mee te denken over verduurzaming van energievoorzieningen in hun gemeente (40%).

In vergelijking met 2019 is de participatiebereidheid (of de actiebereidheid) afgenomen. In mindere mate zijn Nederlanders bereid om mee te praten over het isoleren van woningen (gedaald van 47% naar 42%) of over verduurzaming van energievoorzieningen in de gemeente (gedaald van 46% naar 40%). Daarnaast zijn minder Nederlanders bereid om te investeren in zonnepanelen (gedaald van 45% van 35%) of in een windmolenpark (gedaald van 29% naar 20%).

In hoeverre zou je erover nadenken het volgende te doen:
(Basis: groep A, n=1.231)

↓ = significant lager dan 2019

Driekwart wil zelf (misschien) betrokken worden bij keuzes rondom energie-installaties

Nederlanders vinden over het algemeen dat inwoners betrokken moeten worden bij keuzes op het gebied van energie-installaties (62%). Circa een kwart (23%) vindt verder dat inwoners misschien betrokken moeten worden en 7% vindt dat inwoners (zeker) niet betrokken dienen te worden.

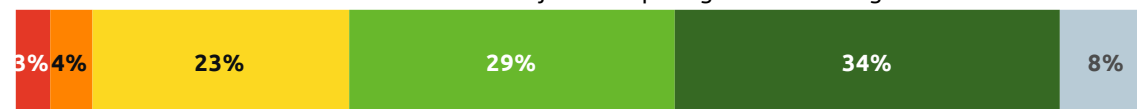
Zelf willen Nederlanders in mindere mate betrokken zijn bij zulke keuzes: 48% waarschijnlijk of zeker en 25% misschien (samen 73%). 16% geeft aan (zeker) niet betrokken te willen zijn.

Nederlanders die (misschien) betrokken willen worden, willen dit met name als het gaat over hun directe woonomgeving (57%) en in mindere mate als het gaat om hun bredere woonregio (44%). Bijna een vijfde (17%) is geïnteresseerd om mee te denken over keuzes voor Nederland (landelijk beleid).

In hoeverre ben je het eens met de volgende stellingen?

(Basis: groep B, n=1.221)

Ik vind dat inwoners betrokken moeten worden bij keuzes op het gebied van energie-installaties

Ik wil zelf betrokken zijn bij keuzes op het gebied van energie-installaties

■ Zeker niet

■ Waarschijnlijk niet

■ Misschien wel, misschien niet

■ Waarschijnlijk wel

■ Zeker wel

■ Weet niet / geen mening

Op welk(e) niveau(s) zou jij (misschien) betrokken willen zijn bij de keuzes op het gebied van energie-installaties? <i>Meerdere antwoorden mogelijk</i>	Groep B en wil misschien tot zeker wel betrokken zijn (n=890)
Keuzes voor mijn directe woonomgeving (mijn eigen buurt)	57%
Keuzes voor mijn woonregio (gemeente en omliggende gemeenten)	44%
Keuzes voor Nederland (landelijk beleid)	17%
Op geen enkel niveau	5%
Ander niveau	1%
Weet niet/geen mening	12%

Participatiebehoefte groter als het de eigen omgeving betreft en plannen concreet zijn

Aan de groep Nederlanders die aangaf dat zij misschien, waarschijnlijk wel of zeker wel *zelf* betrokken willen zijn bij keuzes rondom energie-installaties (=73% van alle Nederlanders) is een aantal aanvullende vragen gesteld. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen het niveau van de keuzes (landelijk beleid tot concrete plannen in de directe woonomgeving) en op welke manier men betrokken wil zijn (geïnformeerd worden, mening geven, meedenken en meebeslissen). De resultaten staan op deze en op de volgende pagina.

Nederlanders willen niet op alle niveaus betrokken worden. 4% geeft zelfs aan dat zij op *geen* van de voorgelegde niveaus betrokken willen zijn.

De interesse om betrokken te worden stijgt als plannen concreter worden. Van degenen die misschien of zeker betrokken willen zijn bij keuzes rondom energie-installaties, wil 15% dat als het gaat om het ontwikkelen van landelijk beleid en 45% als het gaat om het ontwikkelen van concrete plannen voor de directe woonomgeving.

Wanneer zou jij (misschien) betrokken willen worden bij de keuzes op het gebied van energie-installaties? (Basis: groep B én wil (misschien) betrokken zijn bij keuzes rondom energie-installaties, n=890)

Bij het ontwikkelen van landelijk beleid, bijv. over hoeveel energie er opgewekt moet worden in Nederland en met welke technieken (% wil op dit moment betrokken zijn)

15%

Bij het ontwikkelen van beleid voor mijn regio, bijv. over hoeveel energie er opgewekt moet worden in mijn regio en met welke technieken (% wil op dit moment betrokken zijn)

34%

Op welke manier(en) zou jij (misschien) betrokken willen zijn bij de keuzes op het gebied van energie-installaties? *Meerdere antwoorden mogelijk*

Ik wil alleen geïnformeerd worden

32%

Ik wil mijn mening geven

33%

Ik wil meedenken

20%

Ik wil meebeslissen

20%

Op geen enkele manier

9%

Weet niet/geen mening

16%

Ik wil alleen geïnformeerd worden

27%

Ik wil mijn mening geven

37%

Ik wil meedenken

23%

Ik wil meebeslissen

30%

Op geen enkele manier

6%

Weet niet/geen mening

14%

Meer behoefte aan (inter)actieve wijzen van participeren als het de eigen omgeving betreft

Daarnaast valt op dat wanneer de plannen 'dichter bij huis' komen, inwoners vaker op een *(inter)actieve* manier betrokken willen worden: ze willen niet alleen maar geïnformeerd worden maar vaker ook een mening geven en meedenken en vooral vaker meebeslissen. Van degenen die misschien of zeker betrokken willen zijn bij keuzes rondom energie-installaties wil bijvoorbeeld 20% meebeslissen over landelijk beleid en 40% over concrete plannen voor de directe omgeving.

In de fase na beleid en planvorming - tijdens de realisatie van installaties in de directe omgeving – bestaat ook meer interesse in de (inter)actieve participatievormen dan bij landelijke beleidsontwikkeling.

Wanneer zou jij (misschien) betrokken willen worden bij de keuzes op het gebied van energie-installaties?

(Basis: groep B én wil (misschien) betrokken zijn bij keuzes rondom energie-installaties, n=890)

Bij het ontwikkelen van concrete plannen voor mijn regio, bijv. over de precieze plek waar een energieproject gebouwd gaat worden (% wil op dit moment betrokken zijn)

39%

Bij het ontwikkelen van concrete plannen voor mijn directe omgeving, zoals een energieproject op een specifieke plaats bij mij in de buurt (% wil op dit moment betrokken zijn)

45%

Tijdens het realiseren van installaties in mijn directe omgeving, zoals een energieproject op een specifieke plaats bij mij in de buurt (% wil op dit moment betrokken zijn)

Niet uitgevraagd

Op welke manier(en) zou jij (misschien) betrokken willen zijn bij de keuzes op het gebied van energie-installaties? *Meerdere antwoorden mogelijk*

Ik wil alleen geïnformeerd worden

24%

Ik wil mijn mening geven

40%

Ik wil meedenken

27%

Ik wil meebeslissen

34%

Op geen enkele manier

5%

Weet niet/geen mening

13%

Ik wil alleen geïnformeerd worden

22%

Ik wil mijn mening geven

40%

Ik wil meedenken

27%

Ik wil meebeslissen

40%

Op geen enkele manier

5%

Weet niet/geen mening

13%

Ik wil alleen geïnformeerd worden

23%

Ik wil mijn mening geven

40%

Ik wil meedenken

28%

Ik wil meebeslissen

37%

Op geen enkele manier

6%

Weet niet/geen mening

12%

Belangrijkste voorwaarden voor participatie dat het directe leefomgeving raakt en vooraf duidelijk is wat voor invloed men heeft

Als voorwaarde aan hun deelname stelt de helft van de Nederlanders die betrokken willen zijn bij keuzes op het gebied van energie-installaties, dat het gaat om energie-installaties die mogelijk in hun directe woonomgeving komen (46%). Verder vinden Nederlanders dat het duidelijk moet zijn welke invloed zij kunnen hebben (38%) en willen zij goed geïnformeerd worden (29%).

Circa een vijfde stelt als voorwaarden voor hun deelname dat zij online kunnen meedoen (23%), als zij voldoende tijd hebben (21%) of dat zij er zelf profijt van kunnen hebben (20%). 14% heeft behoefte aan een directe contactpersoon.

Onder welke voorwaarde(n) zou jij (misschien) betrokken willen zijn bij de keuzes op het gebied van energie-installaties? Meerdere antwoorden mogelijk
(Basis: groep B én wil (misschien) betrokken zijn bij keuzes rondom energie-installaties, n=890)

A photograph of a woman with glasses and a patterned jacket looking upwards in a busy city street. She is holding a brown bag. Other people are blurred in the background, suggesting motion. The scene is set in front of a modern building with large glass windows.

Bijlagen

Bijlage A: warmtepomp (alle resultaten)

Welke van de volgende maatregelen heb je thuis of zijn op jouw huishouden van toepassing? Een warmtepomp	Meting 2019	Meting 2021
Heb ik wel	5%	6%
Heb ik niet maar zou wel kunnen	16%	18%
Heb ik niet en ik weet niet of het kan in mijn huis	29%	26%
Heb ik niet en kan ook niet in mijn huis	19%	21%
Heb ik niet en kan wel, maar ik heb hier geen invloed op (want huurhuis/appartement/gedeeld dak)	26%	20%
Weet ik niet	6%	9%
Totaal Ondervraagden	n = 2478	n = 2452

Stel, het kan, in hoeverre zou je het volgende dan graag willen? Een warmtepomp aanschaffen (Basis: groep B en voert dit gedrag niet volledig uit (max. 10 maatregelen voorgelegd))	Meting 2019	Meting 2021
Zeker niet	20%	28%
Ik denk het niet	19%	22%
Ik denk het wel	28%	23%
Zeker wel	10%	6%
Weet niet / geen mening	22%	21%
Totaal Ondervraagden	n = 1070	n = 1130
Gemiddeldetoets	2,4	2,1

Groen = significant hoger dan in 2019

Rood = significant lager dan in 2019

[Klik hier om terug te gaan naar de hoofdresultaten](#)

Wat zijn redenen dat je (nog) niet een warmtepomp hebt aangeschaft? (Basis - Groep B en voert dit gedrag niet volledig uit (max. 4 voorgelegd))	Meting 2019	Meting 2021
Ik heb een huurwoning	27%	32%
Ik denk dat een warmtepomp te duur is voor mij	24%	19%
Ik weet niet of ik de kosten voor een warmtepomp (snel genoeg) terugverdien	18%	17%
Ik weet er te weinig van	13%	13%
Ik heb er geen vertrouwen in dat mijn huis goed genoeg verwarmd wordt met een warmtepomp	12%	13%
Ik vraag me af of ik energie bespaar met een warmtepomp	12%	10%
Ik ben bang dat een warmtepomp te veel geluid maakt	12%	9%
Ik wil niet het gedoe van een verbouwing in huis	9%	9%
In mijn huis kan geen warmtepomp geplaatst worden	9%	8%
Ik zie er tegenop om uit te zoeken hoe dit werkt en wat het me kost of oplevert	6%	7%
Ik wil niet van het gas worden afgekoppeld omdat ik graag op gas wil blijven koken	5%	6%
Anders, namelijk:	8%	7%
Weet niet / geen van deze	6%	10%
Totaal Antwoorden	n = 1136	n = 1165
Totaal Ondervraagden	n = 706	n = 727

Wat zou de kans vergroten dat je een warmtepomp aanschafft? (Basis: groep B en voert dit gedrag <u>niet</u> volledig uit, maar is wel gemotiveerd om te doen (max. 4 voorgelegd))	Meting 2019	Meting 2021
Als ik er energie mee bespaar en mijn energierekening dus omlaag gaat	32%	37%
Als het mij geen (extra) geld kost	46%	35%
Als ik er subsidie voor krijg	33%	32%
Als ik er meer van weet	24%	26%
Als het makkelijk is om te doen	20%	24%
Als ik een huis krijg waarin ik dat zelf kan bepalen	12%	18%
Als het helpt klimaatverandering tegen te gaan	13%	17%
Als het het wonen prettiger maakt	11%	13%
Als een organisatie mij hierbij helpt	13%	13%
Als anderen in mijn omgeving het ook doen	3%	6%
Als het mij een gevoel van vrijheid en onafhankelijkheid geeft	3%	3%
Geen van deze	3%	3%
Anders, namelijk:	11%	8%
Weet niet	6%	5%
Totaal Antwoorden	n = 837	n = 754
Totaal Ondervraagden	n = 366	n = 314

Bijlage A: zonnepanelen (alle resultaten)

Welke van de volgende maatregelen heb je thuis of zijn op jouw huishouden van toepassing? Zonnepanelen op mijn huis	Meting 2019	Meting 2021
Heb ik wel	19%	27%
Heb ik niet maar zou wel kunnen	26%	23%
Heb ik niet en ik weet niet of het kan in mijn huis	13%	11%
Heb ik niet en kan ook niet in mijn huis	14%	15%
Heb ik niet en kan wel, maar ik heb hier geen invloed op (want huurhuis/appartement/gedeeld dak)	25%	21%
Weet ik niet	2%	3%
Totaal Ondervraagden	n = 2478	n = 2452

Stel, het kan, in hoeverre zou je het volgende dan graag willen? Zonnepanelen op mijn huis plaatsen (Basis: groep B en voert dit gedrag niet volledig uit (max. 10 maatregelen voorgelegd))	Meting 2019	Meting 2021
Zeker niet	18%	26%
Ik denk het niet	16%	15%
Ik denk het wel	29%	25%
Zeker wel	21%	16%
Weet niet / geen mening	15%	18%
Totaal Ondervraagden	n = 1061	n = 893
Gemiddeldetoets	2,6	2,4

Groen = significant hoger dan in 2019

Rood = significant lager dan in 2019

[Klik hier om terug te gaan naar de hoofdresultaten](#)

Wat zijn redenen dat je (nog) geen zonnepanelen op je huis hebt geplaatst? (Basis - Groep B en voert dit gedrag niet volledig uit (max. 4 voorgelegd))	Meting 2019	Meting 2021
Ik heb een huurwoning	31%	33%
Ik heb geen eigen dak/woon in een appartement	14%	14%
Ik wil liever nog even wachten, de toekomst brengt vast goedkopere/betere opties	12%	14%
Ik denk dat zonnepanelen te duur zijn voor mij	14%	12%
Ik weet niet of ik de kosten (snel genoeg) terugverdien	12%	11%
Op mijn dak kunnen geen zonnepanelen geplaatst worden, dit heb ik uitgezocht	6%	5%
Ik wil niet het gedoe van een verbouwing in huis	3%	5%
Ik weet er te weinig van	5%	5%
Ik vraag me af of ik voldoende energie opwek met zonnepanelen	6%	4%
Ik zie er tegenop om uit te zoeken hoe dit werkt en wat het me kost of oplevert	2%	3%
Anders, namelijk:	9%	8%
Weet niet / geen van deze	5%	9%
Totaal Antwoorden	n = 899	n = 914
Totaal Ondervraagden	n = 754	n = 736

Wat zou de kans vergroten dat je zonnepanelen op je huis plaatst? (Basis: groep B en voert dit gedrag <u>niet</u> volledig uit, maar is wel gemotiveerd om te doen (max. 4 voorgelegd))	Meting 2019	Meting 2021
Als het mij geen (extra) geld kost	34%	34%
Als het mij geld oplevert	33%	31%
Als ik er subsidie voor krijg	31%	31%
Als ik een huis krijg waarin ik dat zelf kan bepalen	21%	20%
Als het makkelijk is om te doen	14%	20%
Als ik er meer van weet	18%	19%
Als het helpt klimaatverandering tegen te gaan	11%	15%
Als een organisatie mij hierbij helpt	12%	13%
Als anderen in mijn omgeving het ook doen	4%	4%
Als het mij een gevoel van vrijheid en onafhankelijkheid geeft	3%	4%
Geen van deze	4%	7%
Anders, namelijk:	12%	9%
Weet niet	4%	2%
Totaal Antwoorden	n = 848	n = 645
Totaal Ondervraagden	n = 425	n = 310

Bijlage A: spouwmuurisolatie (alle resultaten)

Welke van de volgende maatregelen heb je thuis of zijn op jouw huishouden van toepassing? Spouwmuurisolatie (niet ouder dan 15 jaar)	Meting 2019	Meting 2021
Heb ik wel	38%	41%
Heb ik niet maar zou wel kunnen	11%	12%
Heb ik niet en ik weet niet of het kan in mijn huis	14%	10%
Heb ik niet en kan ook niet in mijn huis	8%	9%
Heb ik niet en kan wel, maar ik heb hier geen invloed op (want huurhuis/appartement/gedeeld dak)	18%	16%
Weet ik niet	12%	12%
Totaal Ondervraagden	n = 2478	n = 2452

Stel, het kan, in hoeverre zou je het volgende dan graag willen? Spouwmuurisolatie aanbrengen (Basis: groep B en voert dit gedrag niet volledig uit (max. 10 maatregelen voorgelegd))	Meting 2019	Meting 2021
Zeker niet	16%	20%
Ik denk het niet	14%	20%
Ik denk het wel	29%	24%
Zeker wel	18%	11%
Weet niet / geen mening	23%	26%
Totaal Ondervraagden	n = 856	n = 708
Gemiddeldetoets	2,6	2,4

Groen = significant hoger dan in 2019

Rood = significant lager dan in 2019

[Klik hier om terug te gaan naar de hoofdresultaten](#)

Wat zijn redenen dat je (nog) niet (overall) spouwmuurisolatie aan hebt gebracht? (Basis - Groep B en voert dit gedrag niet volledig uit (max. 4 voorgelegd))	Meting 2019	Meting 2021
Ik heb een huurwoning	39%	40%
Ik weet er te weinig van	13%	13%
Ik denk dat spouwmuurisolatie te duur is voor mij	8%	9%
In mijn huis kan geen spouwmuurisolatie worden aangebracht, heb ik uitgezocht	8%	8%
Ik weet niet of ik de kosten (snel genoeg) terugverdien	10%	8%
Ik zie er tegenop om uit te zoeken hoe dit werkt en wat het me kost of oplevert	7%	7%
Ik wil niet het gedoe van een verbouwing in huis	7%	6%
Anders, namelijk:	9%	7%
Weet niet / geen van deze	12%	12%
Totaal Antwoorden	n = 902	n = 790
Totaal Ondervraagden	n = 806	n = 706

Wat zou de kans vergroten dat je spouwmuurisolatie aanbrengt? (Basis: groep B en voert dit gedrag <u>niet</u> volledig uit, maar is wel gemotiveerd om te doen (max. 4 voorgelegd))	Meting 2019	Meting 2021
Als het mij geen (extra) geld kost	28%	32%
Als ik er energie mee bespaar en mijn energierekening dus omlaag gaat	21%	29%
Als ik er subsidie voor krijg	23%	21%
Als het makkelijk is om te doen	15%	21%
Als ik een huis krijg waarin ik dat zelf kan bepalen	15%	21%
Als ik er meer van weet	16%	18%
Als een organisatie mij hierbij helpt	8%	16%
Als het het wonen prettiger maakt	10%	16%
Als het helpt klimaatverandering tegen te gaan	9%	10%
Als anderen in mijn omgeving het ook doen	3%	5%
Geen van deze	3%	7%
Anders, namelijk:	10%	8%
Weet niet	12%	5%
Totaal Antwoorden	n = 672	n = 509
Totaal Ondervraagden	n = 387	n = 245

Bijlage A: dakisolatie (alle resultaten)

Welke van de volgende maatregelen heb je thuis of zijn op jouw huishouden van toepassing? Dakisolatie (niet ouder dan 15 jaar)	Meting 2019	Meting 2021
Heb ik wel	39%	41%
Heb ik niet maar zou wel kunnen	12%	12%
Heb ik niet en ik weet niet of het kan in mijn huis	12%	12%
Heb ik niet en kan ook niet in mijn huis	7%	8%
Heb ik niet en kan wel, maar ik heb hier geen invloed op (want huurhuis/appartement/gedeeld dak)	21%	18%
Weet ik niet	9%	11%
Totaal Ondervraagden	n = 2478	n = 2452

Stel, het kan, in hoeverre zou je het volgende dan graag willen? Dakisolatie aanbrengen (Basis: groep B en voert dit gedrag niet volledig uit (max. 10 maatregelen voorgelegd))	Meting 2019	Meting 2021
Zeker niet	16%	22%
Ik denk het niet	13%	15%
Ik denk het wel	27%	26%
Zeker wel	18%	11%
Weet niet / geen mening	26%	25%
Totaal Ondervraagden	n = 835	n = 737
Gemiddeldetoets	2,6	2,4

Groen = significant hoger dan in 2019

Rood = significant lager dan in 2019

[Klik hier om terug te gaan naar de hoofdresultaten](#)

Wat zijn redenen dat je (nog) geen dakisolatie aan hebt gebracht? (Basis - Groep B en voert dit gedrag niet volledig uit (max. 4 voorgelegd))	Meting 2019	Meting 2021
Ik heb een huurwoning	38%	37%
Ik heb geen eigen dak/woon in een appartement	13%	15%
Ik weet er te weinig van	11%	11%
Ik wil niet het gedoe van een verbouwing in huis	7%	9%
Ik denk dat dakisolatie te duur is voor mij	12%	9%
Ik weet niet of ik de kosten (snel genoeg) terugverdien	8%	8%
Ik zie er tegenop om uit te zoeken hoe dit werkt en wat het me kost of oplevert	4%	7%
Ik zie er tegenop om mijn zolder leeg te halen en op te ruimen	5%	5%
In mijn huis kan geen dakisolatie worden aangebracht, dit heb ik uitgezocht	3%	2%
Anders, namelijk:	7%	6%
Weet niet / geen van deze	10%	12%
Totaal Antwoorden	n = 926	n = 886
Totaal Ondervraagden	n = 781	n = 737

Wat zou de kans vergroten dat je een dakisolatie aanbrengt? (Basis: groep B en voert dit gedrag niet volledig uit, maar is wel gemotiveerd om te doen (max. 4 voorgelegd))	Meting 2019	Meting 2021
Als ik er energie mee bespaar en mijn energierekening dus omlaag gaat	19%	29%
Als het mij geen (extra) geld kost	28%	28%
Als het makkelijk is om te doen	15%	26%
Als ik er subsidie voor krijg	20%	21%
Als ik een huis krijg waarin ik dat zelf kan bepalen	17%	21%
Als ik er meer van weet	16%	20%
Als het het wonen prettiger maakt	9%	16%
Als een organisatie mij hierbij helpt	8%	15%
Als het helpt klimaatverandering tegen te gaan	9%	13%
Als het isolatiebedrijf mijn zolder leeghaalt en opruimt	5%	8%
Als anderen in mijn omgeving het ook doen	3%	4%
Geen van deze	5%	8%
Anders, namelijk:	8%	6%
Weet niet	10%	5%
Totaal Antwoorden	n = 646	n = 602
Totaal Ondervraagden	n = 374	n = 275

Bijlage A: fietsgebruik (alle resultaten)

Als je kijkt naar jouw gemiddelde werkweek, hoeveel dagen maak je gebruik van een gewone of een elektrische fiets om naar je werk te gaan	Meting 2019	Meting 2021
Op al mijn werkdagen	21%	18%
Op sommige van mijn werkdagen	13%	15%
Doe ik niet	31%	30%
Niet van toepassing	34%	37%
Weet niet/geen mening	1%	1%
Totaal Ondervraagden	n = 2478	n = 2452

Stel, het kan, in hoeverre zou je het volgende dan graag willen? Vaker de fiets in plaats van de auto naar mijn werk nemen (Basis: groep B en voert dit gedrag niet volledig uit (max. 10 maatregelen voorgelegd))	Meting 2019	Meting 2021
Zeker niet	31%	33%
Ik denk het niet	17%	24%
Ik denk het wel	29%	26%
Zeker wel	18%	13%
Weet niet / geen mening	5%	3%
Totaal Ondervraagden	n = 539	n = 478
Gemiddeldetoets	2,4	2,2

Groen = significant hoger dan in 2019

Rood = significant lager dan in 2019

[Klik hier om terug te gaan naar de hoofresultaten](#)

Wat zijn redenen dat je (niet) altijd de fiets neemt om naar je werk te gaan? (Basis - Groep B en voert dit gedrag niet volledig uit (max. 4 voorgelegd))	Meting 2019	Meting 2021
Mijn werk is te ver weg om te fietsen	45%	50%
Ik wil niet in de regen fietsen	27%	27%
Met de fiets kom ik niet verzorgd aan (bezweet/verwaaid)	21%	21%
Fietsen is voor mij niet mogelijk, bijv. vanwege een fysieke beperking	7%	10%
Ik houd niet van fietsen/fietsen past niet bij me	8%	6%
Fietsen is te vermoeiend	5%	5%
Een goede fiets is voor mij te duur (aanschaf en onderhoud)	2%	3%
Ik vind fietsen gevaarlijk	2%	2%
Ik kan niet (goed) fietsen	0%	2%
Ik kan mijn fiets niet goed parkeren bij huis, werk of station	3%	1%
Anders, namelijk:	17%	10%
Weet niet / geen van deze	6%	5%
Totaal Antwoorden	n = 657	n = 546
Totaal Ondervraagden	n = 459	n = 383

Wat zou de kans vergroten dat je vaker de fiets neemt om naar je werk te gaan? (Basis: groep B en voert dit gedrag <u>niet</u> volledig uit, maar is wel gemotiveerd om te doen (max. 4 voorgelegd))	Meting 2019	Meting 2021
Als ik dichterbij mijn werk zou wonen	30%	36%
Als het sneller is dan reizen met OV of auto	15%	20%
Als ik een elektrische fiets zou hebben	20%	13%
Als er snellere fietsroutes worden aangelegd	8%	11%
Als het helpt klimaatverandering tegen te gaan	6%	11%
Als er meer stallingen zijn	7%	8%
Als de fietsroutes veiliger worden	4%	6%
Als ik met iemand samen kan fietsen	9%	6%
Als er meer ruimte is om te fietsen	6%	6%
Als anderen in mijn omgeving het ook doen	1%	4%
Geen van deze	19%	20%
Anders, namelijk:	13%	6%
Weet niet	4%	4%
Totaal Antwoorden	n = 290	n = 226
Totaal Ondervraagden	n = 206	n = 150

Bijlage A: ov gebruik (alle resultaten)

Als je kijkt naar jouw gemiddelde werkweek, hoeveel dagen maak je gebruik van het openbaar vervoer om naar je werk te gaan	Meting 2019	Meting 2021
Op al mijn werkdagen	8%	6%
Op sommige van mijn werkdagen	11%	10%
Doe ik niet	45%	48%
Niet van toepassing	35%	36%
Weet niet/geen mening	2%	1%
Totaal Ondervraagden	n = 2478	n = 2452

Stel, het kan, in hoeverre zou je het volgende dan graag willen? Vaker het OV in plaats van de auto naar mijn werk nemen (Basis: groep B en voert dit gedrag niet volledig uit (max. 10 maatregelen voorgelegd))	Meting 2019	Meting 2021
Zeker niet	50%	51%
Ik denk het niet	20%	20%
Ik denk het wel	14%	15%
Zeker wel	9%	7%
Weet niet / geen mening	7%	7%
Totaal Ondervraagden	n = 538	n = 478
Gemiddeldetoets	1,8	1,8

Groen = significant hoger dan in 2019

Rood = significant lager dan in 2019

[Klik hier om terug te gaan naar de hoofdresultaten](#)

Wat zijn redenen dat je (niet) altijd het OV neemt om naar je werk te gaan? (Basis - Groep B en voert dit gedrag niet volledig uit (max. 4 voorgelegd))	Meting 2019	Meting 2021
Mijn werk is slecht bereikbaar met het openbaar vervoer	42%	45%
Reizen met het openbaar vervoer duurt te lang	37%	42%
Met het openbaar vervoer ben ik minder flexibel	33%	36%
Reizen met het openbaar vervoer is te duur	24%	24%
Dat het openbaar vervoer vaak vertraging heeft	12%	17%
Dat ik moet overstappen in het openbaar vervoer	15%	17%
Reizen met het openbaar vervoer past niet bij mij	11%	14%
Je kan niet altijd zitten in het openbaar vervoer	10%	8%
Ik voel me niet veilig in het openbaar vervoer	4%	6%
Anders, namelijk:	13%	12%
Weet niet / geen van deze	6%	4%
Totaal Antwoorden	n = 981	n = 952
Totaal Ondervraagden	n = 472	n = 424

Wat zou de kans vergroten dat je vaker het OV neemt om naar je werk te gaan? (Basis: groep B en voert dit gedrag <u>niet</u> volledig uit, maar is wel gemotiveerd om te doen (max. 4 voorgelegd))	Meting 2019	Meting 2021
Als treinen, bussen, trams en metro's vaker rijden	23%	32%
Als ik kan zien of OV sneller is dan de auto	17%	26%
Als ik een OV-kaart krijg van mijn werkgever	24%	23%
Als ik niet hoeft over te stappen	16%	22%
Als het helpt klimaatverandering tegen te gaan	12%	19%
Als de auto duurder wordt dan het OV	21%	12%
Als ik met iemand samen met het OV kan reizen	8%	9%
Als ik zeker weet of er plaats is om te zitten	5%	8%
Als anderen in mijn omgeving het ook doen	3%	7%
Als ik beter weet welke OV-verbindingen er zijn en hoe dit werkt	7%	5%
Geen van deze	14%	4%
Anders, namelijk:	7%	13%
Weet niet	4%	0%
Totaal Antwoorden	n = 149	n = 170
Totaal Ondervraagden	n = 93	n = 95

Bijlage A: elektrische auto (alle resultaten)

Zijn de volgende uitspraken op jou van toepassing? Ik rijd (weleens) een elektrische auto	Meting 2019	Meting 2021
Doe ik wel	5%	8%
Doe ik niet	74%	72%
Niet mogelijk	19%	19%
Weet niet	2%	1%
Totaal Ondervraagden	n = 2478	n = 2452

Stel, het kan, in hoeverre zou je het volgende dan graag willen? In een elektrische auto rijden (Basis: groep B en voert dit gedrag niet volledig uit (max. 10 maatregelen voorgelegd))	Meting 2019	Meting 2021
Zeker niet	31%	29%
Ik denk het niet	21%	25%
Ik denk het wel	20%	21%
Zeker wel	12%	9%
Weet niet / geen mening	16%	16%
Totaal Ondervraagden	n = 1078	n = 1109
Gemiddeldetoets	2,1	2,1

Groen = significant hoger dan in 2019

Rood = significant lager dan in 2019

NB. In vergelijking met 2019 geven Nederlanders vaker aan dat het om een geleende elektrische auto gaat van vrienden, familie of het werk.

Wat zijn redenen dat je (nog) niet in een elektrische auto rijdt? (Basis - Groep B en voert dit gedrag niet volledig uit (max. 4 voorgelegd))	Meting 2019	Meting 2021
Mijn huidige auto rijdt nog prima	43%	45%
Ik denk dat een elektrische auto te duur voor mij is in aanschaf	36%	31%
Ik rijd geen auto heb geen auto of rijbewijs	22%	24%
Met een elektrische auto kan ik minder ver rijden (zonder op te laden onderweg)	19%	14%
Er zijn niet genoeg laadpalen in mijn buurt	12%	13%
Een elektrische auto is niet geschikt voor vakantie	13%	11%
Elektrisch rijden is duurder dan een auto op diesel, benzine of gas	10%	7%
Ik weet niet of een elektrische auto zijn waarde behoudt	6%	4%
Het is binnen mijn leasecontract niet mogelijk een elektrische auto te nemen	1%	2%
Er is een te lange wachttijd voor elektrische auto's	1%	1%
Anders, namelijk:	8%	9%
Weet niet / geen van deze	4%	3%
Totaal Antwoorden	n = 1208	n = 1143
Totaal Ondervraagden	n = 694	n = 699

Wat zou de kans vergroten dat je in een elektrische auto gaat rijden? (Basis: groep B en voert dit gedrag <u>niet</u> volledig uit, maar is wel gemotiveerd om te doen (max. 4 voorgelegd))	Meting 2019	Meting 2021
Als elektrische auto's niet duurder zijn dan gewone auto's (aanschaf)	53%	57%
Als het mogelijk wordt om langere afstanden af te leggen op de accu	40%	36%
Als elektrisch rijden goedkoper wordt dan rijden op benzine	40%	31%
Als er meer laadpalen komen	24%	25%
Als ik er subsidie voor krijg	21%	19%
Als het helpt klimaatverandering tegen te gaan	18%	16%
Als het mogelijk wordt om meer gewicht te trekken	5%	9%
Als het prettiger rijdt dan een gewone auto	7%	5%
Als dit mogelijk wordt binnen mijn leasecontract	4%	4%
Als anderen in mijn omgeving het ook doen	1%	1%
Geen van deze	3%	4%
Anders, namelijk:	11%	9%
Weet niet	6%	5%
Totaal Antwoorden	n = 765	n = 682
Totaal Ondervraagden	n = 328	n = 308

Bijlage A: motivatie voor overige gedragingen

Stel, het kan, in hoeverre zou je het volgende dan graag willen? Een zonneboiler aanschaffen (Basis: groep B en voert dit gedrag niet volledig uit (max. 10 maatregelen voorgelegd))	Meting 2019	Meting 2021
Zeker niet	21%	26%
Ik denk het niet	24%	24%
Ik denk het wel	29%	21%
Zeker wel	9%	7%
Weet niet / geen mening	18%	23%
Totaal Ondervraagden	n = 636	n = 1133
Gemiddeldetoets	2,3	2,1

Stel, het kan, in hoeverre zou je het volgende dan graag willen? Isolatieglas plaatsen (Basis: groep B en voert dit gedrag niet volledig uit (max. 10 maatregelen voorgelegd))	Meting 2019	Meting 2021
Zeker niet	12%	14%
Ik denk het niet	16%	15%
Ik denk het wel	31%	33%
Zeker wel	21%	14%
Weet niet / geen mening	19%	24%
Totaal Ondervraagden	n = 709	n = 734
Gemiddeldetoets	2,8	2,6

Stel, het kan, in hoeverre zou je het volgende dan graag willen? Mijn afval beter scheiden (Basis: groep B en voert dit gedrag niet volledig uit (max. 10 maatregelen voorgelegd))	Meting 2019	Meting 2021
Zeker niet	16%	11%
Ik denk het niet	24%	27%
Ik denk het wel	31%	32%
Zeker wel	11%	14%
Weet niet / geen mening	19%	16%
Totaal Ondervraagden	n = 135	n = 117
Gemiddeldetoets	2,5	2,6

Stel, het kan, in hoeverre zou je het volgende dan graag willen? Vloerisolatie aanbrengen (Basis: groep B en voert dit gedrag niet volledig uit (max. 10 maatregelen voorgelegd))	Meting 2019	Meting 2021
Zeker niet	16%	23%
Ik denk het niet	19%	17%
Ik denk het wel	28%	26%
Zeker wel	17%	13%
Weet niet / geen mening	21%	21%
Totaal Ondervraagden	n = 699	n = 793
Gemiddeldetoets	2,6	2,4

Stel, het kan, in hoeverre zou je het volgende dan graag willen? Minder vlees eten (Basis: groep B en voert dit gedrag niet volledig uit (max. 10 maatregelen voorgelegd))	Meting 2019	Meting 2021
Zeker niet	18%	22%
Ik denk het niet	28%	27%
Ik denk het wel	32%	28%
Zeker wel	15%	15%
Weet niet / geen mening	7%	8%
Totaal Ondervraagden	n = 644	n = 1130
Gemiddeldetoets	2,5	2,4

Groen = significant hoger dan in 2019

Rood = significant lager dan in 2019

Bijlage A: ervaren hinder per voorziening

Kun je aangeven wat voor soort hinder of schade je hiervan ondervindt. Kerncentrale	n=49*
Basis - Groep A. Hinder van deze voorziening in de buurt	
(Angst voor lichamelijke of psychische) gezondheidsschade	38%
Slecht/lelijk uitzicht	34%
Stank	20%
Hinderlijke lichtreflectie	14%
(Zorgen over) waardedaling van mijn woning	13%
Hinderlijk geluid	3%
Ander soort hinder, namelijk:	3%
Weet niet / geen mening	16%

Kun je aangeven wat voor soort hinder of schade je hiervan ondervindt. Tankstation	n=125
Basis - Groep A. Hinder van deze voorziening in de buurt	
Stank	27%
Slecht/lelijk uitzicht	23%
(Angst voor lichamelijke of psychische) gezondheidsschade	22%
Hinderlijk geluid	20%
Hinderlijke lichtreflectie	15%
(Zorgen over) waardedaling van mijn woning	12%
Ander soort hinder, namelijk:	2%
Weet niet / geen mening	32%

Kun je aangeven wat voor soort hinder of schade je hiervan ondervindt. Windmolenpark (meer dan 1 windmolen)	n=88*
Basis - Groep A. Hinder van deze voorziening in de buurt	
Slecht/lelijk uitzicht	53%
Hinderlijk geluid	22%
Hinderlijke slagschaduw	21%
Hinderlijke lichtreflectie	18%
(Angst voor lichamelijke of psychische) gezondheidsschade	14%
(Zorgen over) waardedaling van mijn woning	13%
Stank	9%
Ander soort hinder, namelijk:	4%
Weet niet / geen mening	12%

Kun je aangeven wat voor soort hinder of schade je hiervan ondervindt. Andere elektriciteitscentrales, zoals gas- en kolencentrales	n=50*
Basis - Groep A. Hinder van deze voorziening in de buurt	
Slecht/lelijk uitzicht	36%
(Angst voor lichamelijke of psychische) gezondheidsschade	22%
Stank	22%
Hinderlijk geluid	15%
(Zorgen over) waardedaling van mijn woning	13%
Hinderlijke lichtreflectie	12%
Ander soort hinder, namelijk:	2%
Weet niet / geen mening	16%

Kun je aangeven wat voor soort hinder of schade je hiervan ondervindt. Gaswinningslocatie	n=64*
Basis - Groep A. Hinder van deze voorziening in de buurt	
Slecht/lelijk uitzicht	30%
(Zorgen over) waardedaling van mijn woning	26%
(Angst voor lichamelijke of psychische) gezondheidsschade	24%
Hinderlijke lichtreflectie	13%
Stank	10%
Hinderlijk geluid	6%
Ander soort hinder, namelijk:	11%
Weet niet / geen mening	16%

Kun je aangeven wat voor soort hinder of schade je hiervan ondervindt. Zonnepalen op het dak van een huis of gebouw	n=76*
Basis - Groep A. Hinder van deze voorziening in de buurt	
Hinderlijke lichtreflectie	31%
Slecht/lelijk uitzicht	26%
(Angst voor lichamelijke of psychische) gezondheidsschade	11%
(Zorgen over) waardedaling van mijn woning	9%
Stank	6%
Hinderlijk geluid	1%
Ander soort hinder, namelijk:	2%
Weet niet / geen mening	28%

Kun je aangeven wat voor soort hinder of schade je hiervan ondervindt. Hoogspanningsnet	n=98*
Basis - Groep A. Hinder van deze voorziening in de buurt	
Slecht/lelijk uitzicht	31%
(Angst voor lichamelijke of psychische) gezondheidsschade	29%
Stank	18%
Hinderlijk geluid	11%
(Zorgen over) waardedaling van mijn woning	10%
Hinderlijke lichtreflectie	7%
Ander soort hinder, namelijk:	5%
Weet niet / geen mening	23%

Kun je aangeven wat voor soort hinder of schade je hiervan ondervindt. Een windmolen (geen park)	n=103
Basis - Groep A. Hinder van deze voorziening in de buurt	
Slecht/lelijk uitzicht	52%
Hinderlijk geluid	25%
Hinderlijke lichtreflectie	22%
(Zorgen over) waardedaling van mijn woning	20%
Hinderlijke slagschaduw	19%
(Angst voor lichamelijke of psychische) gezondheidsschade	11%
Stank	6%
Ander soort hinder, namelijk:	1%
Weet niet / geen mening	17%

Kun je aangeven wat voor soort hinder of schade je hiervan ondervindt. zonneweide:	n=61*
Basis - Groep A. Hinder van deze voorziening in de buurt	
Slecht/lelijk uitzicht	34%
Hinderlijke lichtreflectie	29%
Stank	28%
(Zorgen over) waardedaling van mijn woning	20%
(Angst voor lichamelijke of psychische) gezondheidsschade	12%
Hinderlijk geluid	7%
Ander soort hinder, namelijk:	7%
Weet niet / geen mening	9%

Bijlage A: overige resultaten (1/3)

Wil je een rangorde maken van 1 tot en met 10 van hoe belangrijk de volgende aspecten over het algemeen zijn voor jouw keuzes in het leven? Waarbij 1 staat voor 'meest belangrijk' en 10 voor 'minst belangrijk' (Basis - Groep A)

Gezondheid	Meting 2021 (n=1.231)
Gemiddelde	2,2
Rechtvaardigheid	Meting 2021 (n=1.231)
Gemiddelde	4,4
Genieten en plezier maken	Meting 2021 (n=1.231)
Gemiddelde	4,5
Gemak en comfort	Meting 2021 (n=1.231)
Gemiddelde	5,3
Gelijke kansen voor mensen	Meting 2021 (n=1.231)
Gemiddelde	5,4
Natuur, milieu en klimaat	Meting 2021 (n=1.231)
Gemiddelde	5,7
Kosten besparen	Meting 2021 (n=1.231)
Gemiddelde	6,1
Dierenwelzijn	Meting 2021 (n=1.231)
Gemiddelde	6,2
Welvaart, kunnen kopen en doen wat ik wil	Meting 2021 (n=1.231)
Gemiddelde	6,8
Gebruik maken van nieuwe technologie	Meting 2021 (n=1.231)
Gemiddelde	8,3

Zijn de volgende uitspraken op jou van toepassing? Ik rijd (weleens) een elektrische auto	Meting 2019	Meting 2021
Doe ik wel	5%	8%
Doe ik niet	74%	72%
Niet mogelijk	19%	19%
Weet niet	2%	1%
Totaal Ondervraagden	n = 2478	n = 2452

Is deze auto: (Basis - Rijdt (weleens) in een elektrische auto)	Meting 2019	Meting 2021
Een deelauto (bijvoorbeeld van Greenwheels, Car2Go, Snappcar, etc.)	26%	8%
Een leaseauto	28%	29%
Een nieuwe auto (nieuw bij aanschaf)	20%	28%
Een tweedehands auto	20%	19%
Anders, namelijk:	7%	16%
Totaal Ondervraagden	n = 132	n = 205

Hoe groot is de afstand van je huis naar je werk? Basis - Reist (weleens) naar werk met fiets/OV en/of auto en/of werkt (weleens) thuis	Meting 2019	Meting 2021
0 - 2,5 km	22%	23%
2,5 - 5 km	18%	18%
5 - 7,5 km	12%	11%
7,5 - 10 km	10%	8%
Meer dan 10 km	37%	40%
Totaal Ondervraagden	n = 1794	n = 1780

Bijlage A: overige resultaten (2/3)

Hoe aantrekkelijk vind je deze vormen van warmtevoorziening? Een eigen warmtepomp (Basis: groep A)	Meting 2019	Meting 2021
Zeer onaantrekkelijk	16%	18%
Onaantrekkelijk	16%	18%
Niet onaantrekkelijk, niet aantrekkelijk	24%	22%
Aantrekkelijk	22%	20%
Zeer aantrekkelijk	5%	4%
Weet niet / geen mening	16%	18%
Totaal Ondervraagden	n = 1041	n = 1231
Gemiddeldetoets	2,8	2,7

Hoe aantrekkelijk vind je deze vormen van warmtevoorziening? Aansluiting op een gezamenlijk warmtenet (Basis: groep A)	Meting 2019	Meting 2021
Zeer mee oneens	13%	16%
Mee oneens	13%	17%
Niet mee eens, niet mee oneens	23%	20%
Mee eens	27%	23%
Zeer mee eens	9%	7%
Weet niet/geen mening	16%	17%
Totaal Ondervraagden	n = 1041	n = 1231
Gemiddeldetoets	3,1	2,9

Kun je per stelling aangeven in hoeverre je het er mee eens of oneens bent? Ik maak mij zorgen over de gevolgen van de gaswinning in Groningen voor de bewoners (Basis: groep A)	Meting 2019	Meting 2021
Zeer mee oneens	3%	5%
Mee oneens	11%	9%
Niet mee eens, niet mee oneens	22%	20%
Mee eens	40%	42%
Zeer mee eens	20%	18%
Weet niet/geen mening	4%	6%
Totaal Ondervraagden	n = 1041	n = 1231
Gemiddeldetoets	3,7	3,6

Groen = significant hoger dan in 2019

Rood = significant lager dan in 2019

Bijlage A: overige resultaten (3/3)

In hoeverre maken deze personen in jouw omgeving keuzes die beter zijn voor het klimaat, bijv. als ze hun huis verbouwen, producten kopen of reizen maken? (Basis: groep A)	Mensen in mijn buurt/wijk		Mijn vrienden		Mijn familie		Mijn collega's		Het management van het bedrijf / de organisatie waar ik werk	
	Meting 2019	Meting 2021	Meting 2019	Meting 2021	Meting 2019	Meting 2021	Meting 2019	Meting 2021	Meting 2019	Meting 2021
Niemand	6%	6%	7%	7%	9%	8%	6%	5%	7%	6%
Bijna niemand	12%	10%	14%	13%	14%	14%	10%	9%	9%	9%
Sommigen	41%	41%	40%	41%	40%	37%	31%	29%	23%	21%
Bijna iedereen	5%	4%	8%	8%	7%	10%	3%	4%	6%	8%
Iedereen	1%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	1%	2%	2%
Niet van toepassing	4%	7%	6%	8%	7%	7%	25%	29%	29%	31%
Weet niet/geen mening	31%	30%	23%	22%	21%	22%	23%	23%	24%	24%

Groen = significant hoger dan in 2019

Rood = significant lager dan in 2019

Bijlage B: berekening frequentie

Berekening frequentie

In dit onderzoek zijn 20 klimaatvriendelijke gedragingen voorgelegd. De lijst met gedragingen is (zeer) uiteenlopend en onderling niet altijd goed te vergelijken doordat vragen anders zijn gesteld, sommige gedragingen *gedeeltelijk* (kunnen) worden uitgevoerd en sommige gedragingen afhankelijk zijn van de persoonlijke situatie (wanneer iemand geen dak heeft is het plaatsen van zonnepanelen op het dak niet mogelijk). Om gedragingen toch te kunnen vergelijken is een algemene schaal gemaakt die frequentie heet. Hierbij is gekozen om frequentie te definiëren als bezit (heb ik wel) of gedrag (voer ik uit). Hieronder staat beschreven wanneer een specifieke gedraging is meegeteld in de frequentie:

- Wanneer deelnemers aangaven 'heb ik wel' voor de opties **warmtepomp, klokthermostaat, zonneboiler, zonnepanelen op hun huis, waterbesparende douchekop, vloerisolatie, spouwmuurisolatie of dakisolatie**.
- Wanneer deelnemers aangaven 'heb ik overal in huis' of 'heb ik in enkele ruimtes in huis' voor de opties **isolatieglas, LED-lampen, tochtstrips, radiatorfolie of deurdrangers**.
- Wanneer deelnemers aangaven dat zij ten minste één keer in **de afgelopen week een warmte maaltijd zonder vlees hebben gegeten**.
- Wanneer deelnemers aangaven dat zij 'op al hun werkdagen' of 'op sommige werkdagen' **gebruik maakten van een (elektrische) fiets of het OV of aangaven dat zij thuis hebben gewerkt**.
- Wanneer deelnemers aangaven dat zij de volgende gedragingen uitvoeren ('doe ik wel'): **afval scheiden, deelnemen in een energie-initiatief of in een elektrische auto rijden**.

Klik hier om terug te gaan
naar de hoofdresultaten

Bijlage B: berekening potentie

Berekening potentie

Potentie is in dit onderzoek gedefinieerd als gedrag dat nog niet is uitgevoerd of nog niet volledig is uitgevoerd. Hierbij is rekening gehouden of deelnemers het gedrag kunnen uitvoeren (bijv. of men een dak heeft om zonnepanelen te plaatsen of dat men een rijbewijs heeft om een elektrische auto te rijden). Hieronder staat beschreven wanneer een specifieke gedraging is meegeteld in potentie.

- Voor de opties **warmtepomp, klokthermostaat, zonneboiler, zonnepanelen op hun huis, waterbesparende douchekop, vloerisolatie, spouwmuurisolatie en dakisolatie** zijn deelnemers meegeteld in de potentieberekening als zij één van de volgende antwoordmogelijkheden hebben aangegeven: 'heb ik niet maar zou wel kunnen', 'heb ik niet en ik weet niet of het kan in mijn huis' of 'weet ik niet'.
- Voor de opties **isolatieglas, LED-lampen, tochtstrips, radiatorfolie en deurdrangers** zijn deelnemers meegeteld in de potentieberekening als zij één van de volgende antwoordmogelijkheden hebben aangegeven: 'in enkele ruimtes in huis', 'nergens' of 'weet ik niet'.
- Deelnemers zijn meegeteld in de potentieberekening als zij aangaven dat zij in de afgelopen week alle dagen tijdens de warme maaltijd **vlees hebben gegeten** of 1-2 dagen een warme maaltijd zonder vlees hebben gegeten.
- Deelnemers zijn meegeteld in de potentieberekening als zij voor de opties **gebruik gemaakt van een (elektrische) fiets of het ov** (om naar het werk te gaan) als zij één van de volgende antwoordmogelijkheden hebben aangegeven: 'op sommige van mijn werkdagen', 'doe ik niet' of 'weet niet/geen mening'.
- Deelnemers zijn meegeteld in de potentieberekening als zij voor de opties **afval scheiden, deelname energiecoöperatie of –initiatief of gebruik elektrische auto** als zij één van de volgende antwoordmogelijkheden hebben aangegeven: 'doe ik niet' of 'weet niet'.
- De optie thuiswerken is niet meegenomen in de potentieberekening, omdat dit een nieuw onderwerp was in 2021.

Klik hier om terug te gaan
naar de hoofdresultaten

Wij verminderen onze footprint

Motivaction
is ISO 14001-
gecertificeerd

Motivaction
gebruikt
energiezuinige
auto's

Motivaction
gebruikt groene
stroom

Motivaction
gebruikt uitsluitend
papier met een FSC-
label

Het auteursrecht op dit rapport ligt bij de opdrachtgever. Voor het vermelden van de naam Motivaction in publicaties op basis van deze rapportage - anders dan integrale publicatie - is echter schriftelijke toestemming vereist van Motivaction International B.V.

Beeldmateriaal

Motivaction heeft datgene gedaan wat redelijkerwijs van ons verwacht kan worden om de rechthebbenden op beeldmateriaal te achterhalen. Mocht u desondanks menen recht te kunnen doen gelden op gebruikt beeldmateriaal, neem dan contact op met Motivaction.

Pers- en publicatiebeleid

Het vermelden van de naam van Motivaction in persberichten en/of andere publicaties over door Motivaction uitgevoerd onderzoek is gebonden aan een aantal voorwaarden, zoals vastgelegd in ons [Pers- en publicatiebeleid](#).

Motivaction International B.V.

Marnixkade 109F
1015ZL Amsterdam

Postbus 15262
1001MG Amsterdam

020 589 83 83

info@motivaction.nl

www.motivaction.nl

Weet wat mensen drijft.

motivaction
insights and strategy